

JAARGANG EDITIE

2022 / Herfst

Ontdek Schiermonnikoog

BENIEUWD WAT JE
ALLEMAAL KUNT BELEVEN ?

Gratis
uitgave

NIET TE MISSEN
DIT KWARTAAL

- Ad Montem, Leerhuis mystiek
- Lekker veel nieuwe boeken
- Spelletjeskast van Lytje Willem
- November Wandelmaand

21

Aardsterren

33

mmatl

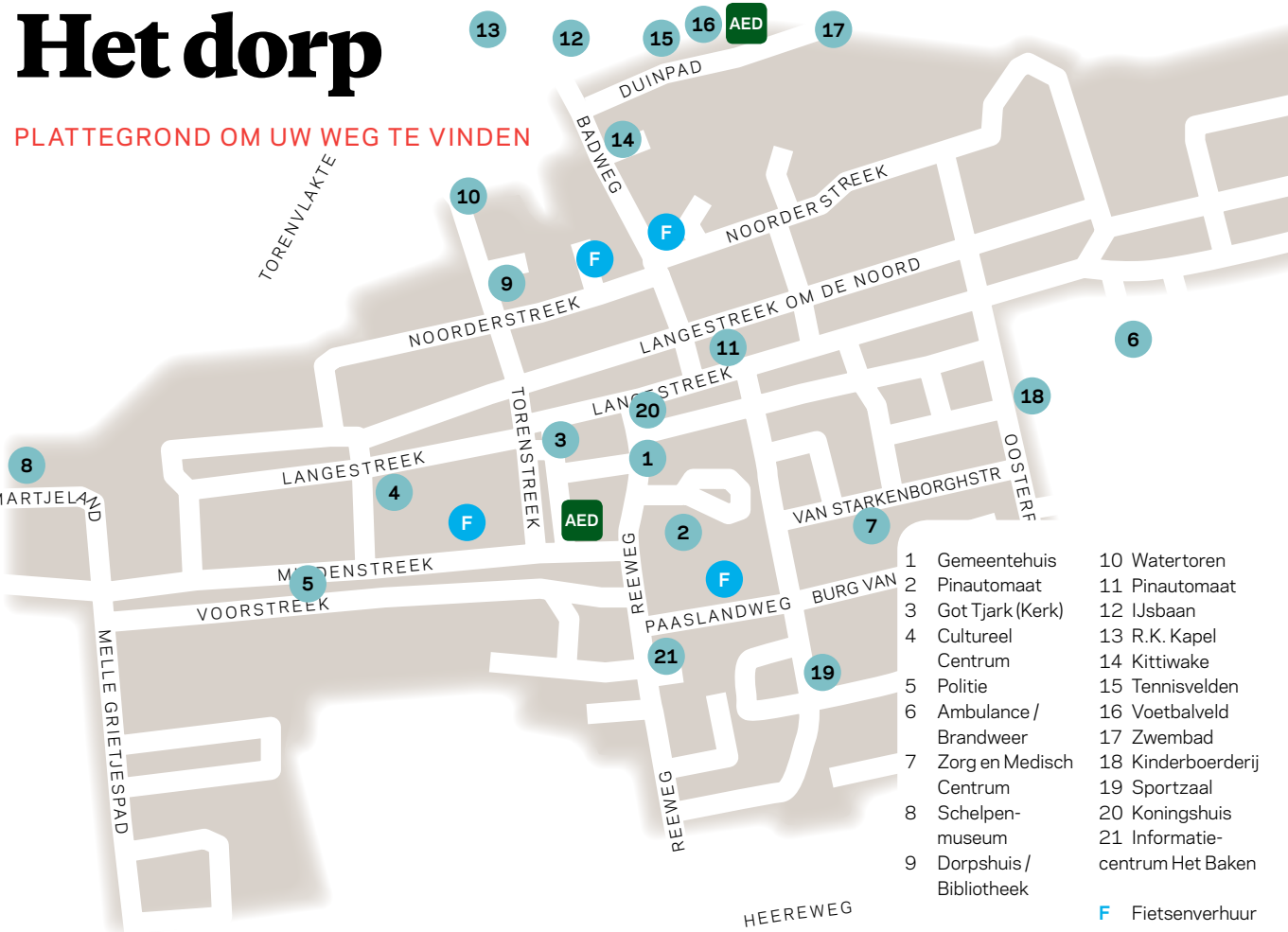
35

Koos Dijksterhuis

Het dorp

PLATTEGROND OM UW WEG TE VINDEN

1 Gemeentehuis	10 Watertoren
2 Pinautomaat	11 Pinautomaat
3 Got Tjark (Kerk)	12 IJsbaan
4 Cultureel Centrum	13 R.K. Kapel
5 Politie	14 Kittiwake
6 Ambulance / Brandweer	15 Tennisvelden
7 Zorg en Medisch Centrum	16 Voetbalveld
8 Schelpen-museum	17 Zwembad
9 Dorpshuis / Bibliotheek	18 Kinderboerderij
	19 Sportzaal
	20 Koningshuis
	21 Informatie-centrum Het Baken
- F Fietsenverhuur

BELANGRIJKE ADRESSEN

Zorg en Medisch Centrum Schiermonnikoog is gevestigd aan de Van Starckenborghstraat 17, hier zijn de volgende zorgaanbieders gevestigd:

Huisarts & Apotheek

Huisartsenpraktijk Schiermonnikoog
tel: 0519-712400

De praktijk is 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar voor spoedgevallen. In andere gevallen is de praktijk op werkdagen telefonisch bereikbaar tussen 08:30 en 09:30 uur en tussen 13:30 en 14:30 uur.

U kunt telefonisch een afspraak maken om medicijnen op te halen. De apotheek is elke werkdag telefonisch tussen 08:30 en 09:30 uur en tussen 13:30 en 14:30 uur bereikbaar.

Tandarts

Tandartspraktijk Schiermonnikoog
Tatjana C. Robberts, tandarts
Dr. Marco S. Cune, tandarts
www.tandartspraktijkschiermonnikoog.nl
tel. 0519-531777
Behandeling uitsluitend op afspraak

Fysiotherapeut

A. v.d. Meulen
tel. 0519-531927 (uitsluitend op afspraak)

Telefonisch bereikbaar tussen 12:30-13:00 uur.

Thuiszorg Het Friese Land

tel. 0900-8864 (€ 0,10 p.m.) www.thfl.nl

Bij een noodgeval

Het algemene alarmnummer voor politie, brandweer, ambulance en lifeguards is ook op Schiermonnikoog: 112.

Geen speed?

Politie
Voorstreek 28
tel. 0900-8844
Brandweer
tel. 0900-0904
Kustwacht
tel. 088-7974388

Dierenarts

Dierenartsenpraktijk Dokkum
Reddingsweg 38
tel. 0519-292526
Eénmaal per maand aanwezig, uitsluitend op afspraak.

Zeehondenwachters

Eerste hulp bij zieke zeezoogdieren en vogels

Met klem wordt geadviseerd zieke dieren en vogels wegens gevaar voor ziektes niet zelf te vangen of op te rapen. Voor zeezoogdieren en vogels kun je bellen naar Coördinator Theun Talsma, +31(0)6-10761812 of Rutger Talsma +31(0)6-53356521.

B.g.g. zeezoogdieren: Zeehonden-centrum Pieterburen +31(0)595-526526 en b.g.g. vogels: vertegenwoordigers NVWS Andries van Guldener +31(0)6-40561342 of Marcel Fennis +31(0)6-51130302. Dit laatste nummer kun je ook bellen bij het aantreffen van moederloze kittens.

VVV Schiermonnikoog

De VVV is gevestigd in Informatiecentrum Het Baken. Hier kun je terecht voor actuele informatie over Schiermonnikoog.

Openingstijden:

Maandag t/m zaterdag van 09:00 tot 17:00 uur
Zondag van 10:00 tot 14:00 uur
Reeweg 9
tel. +31(0)519 531233

info@vvvschiermonnikoog.nl
www.vvvschiermonnikoog.nl
tel. 0519-53 12 33

Bekijk ook:

- www.vvvschiermonnikoog.nl/agenda
- Facebook @eilandschiermonnikoog
- Instagram @vvvschiermonnikoog
- Check ook de Schier APP!

AED's op het eiland

Het eiland telt tien AED's: draagbare apparaten die het hartritme weer kunnen herstellen bij een hartstilstand. Een groot aantal eilanders is opgeleid om een AED te bedienen. De AED's bevinden zich bij Spar Brunekreef, VV De Monnik, restaurant Noderstraun, drink- & eethuis De Berkenplas, strandpaviljoen De Marlijn, de jachthaven, de brandweerkazerne, Informatiecentrum Het Baken en op de veerdam. Ook de ambulance en politieauto hebben een AED.

COLOFON

Lytje Pole is de gratis informatiekraant van de VVV Schiermonnikoog en verschijnt viermaal per jaar.
32e jaargang, 4e kwartaal 2022

Jaaroplage: 40.000 exemplaren.

Vormgeving: Studio Eke van Mansvelt

Drukkerij: NDC Print, Leeuwarden

Hoofdredactie: Jacqueline Mulder

Eindredactie: VVV Schiermonnikoog

Coverfoto: VVV Schiermonnikoog

Fotografie: Anja Mellink, Eddy Dijksterhuis, Foppe Schut, Jacqueline Mulder, Juri Hiensch, Lize Kraan, Mirjan van der Meer, Simon van der Linden, VVV Schiermonnikoog, Ellen Klaassens

Redactieadres:

VVV Schiermonnikoog
Reeweg 9, 9166 ZP Schiermonnikoog
tel. 0519-531233
redactie@vvvschiermonnikoog.nl

Adverteren

Adverteren in Lytje Pole is voor leden van de VVV Schiermonnikoog mogelijk met korting. Wilt u ook adverteren neem dan contact op met de VVV Schiermonnikoog.

Aanleveren kopij

Heeft u kopij dat geschikt is voor deze kraant? Stuur dit dan vóór 20 mei naar: redactie@vvvschiermonnikoog.nl. Vanwege de soms grote aantallen kopij dat de redactie binnen krijgt, kunnen wij plaatsing helaas niet garanderen.

De Nationaal Park Schiermonnikoog

Teksten: Cynthia Borrás, Nathan Brinkman, Petra de Goeij, Jan Willem Zwart, Marijke Barhorst **Foto's:** Cynthia Borrás, Marijke Barhorst, Natuurmonumenten.

De informatie in deze kraant is zo nauwkeurig mogelijk overgenomen. De VVV Schiermonnikoog aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor gevolgen van onjuistheden en onvolkomenheden die eventueel in deze kraant vermeld staan.

De Lytje Pole Kraant thuis ontvangen? Neem een abonnement! Stuur een mailtje naar info@vvvschiermonnikoog.nl

Schiermonnikoog

www.vvvschiermonnikoog.nl/verhuren
0519 531233 | Reeweg 9 | info@vvvschiermonnikoog.nl

INHOUD

2 **Algemeen**
3 **Welkom**
5 **Fiets- en Wandeleiland**
7 **Actueel**
8-9 **Excursies**
11 **Naar het strand**
13 **Sport & Spel**

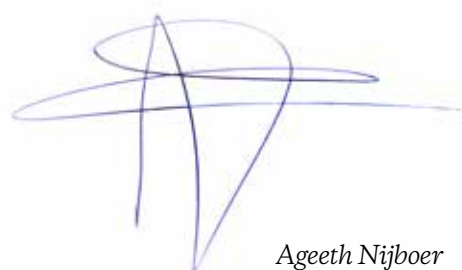
15 **Ontspanning**
17 **Kinderactiviteiten**
19 **Het Baken**
20-22 **Nationaal Park Natuur**
23 **November wandelmaand**
25 **Even voorstellen...**
26 **Muziek**

27 **Musea**
29 **Lezen**
30 **Kerk & Bezinning**
31 **Traditie & Historie**
33-35 **Kunst & Cultuur**
36 **Gemeente Schiermonnikoog**
37 **Reizen**
38 **Jaaroverzicht**
39 **Getij**

WELKOM

Ageeth Nijboer
Voorzitter VVV Schiermonnikoog

Beste lezer en gast van Us Lytje Pole,

Na een heerlijke, zonnige zomer gaan we zo weer door naar de herfst. Het eiland verandert van kleur: de blaadjes worden rood en geel, de wolken transformeren en de zee is sowieso altijd anders - of het nou het Wad is of de Noordzee, iedere dag een verrassing.

Ook in de herfst is er volop te zien en beleven voor iedereen van elke leeftijd. Wist je bijvoorbeeld dat Lytje Willem een Spelletjeskast heeft? Lees er alles over op de kinderpagina.

De Spar heeft nieuws: de enige supermarkt op Schiermonnikoog gaat de komende periode verbouwen. Ik ben supernieuwsgierig hoe de winkel eruit gaat zien, op pagina 7 lees je hier meer over.

21 -23 oktober staat in het teken van het inspiratie weekend rondom het Walvis Labyrint bij de Berkenplas. Geschikt voor iedereen en gegarandeerd een mooie ervaring: loop de walvisspiraal, ervaar hoe je tot rust komt en schrijf, teken of schilder jouw ervaringen. Ik ben van plan deel te nemen en ben benieuwd hoe jullie resultaten eruitzien. Daarbij kijk ik zelf erg uit naar de november wandelmaand. De wandelmogelijkheden zijn heel divers: paddenstoelen-, culinaire-, strandpalen-, vogel-, bos-, KNRM-, duinen wandelingen of wat dacht je van "gluren bij de burens", een avondwandeling waarbij je bij eilanders een kijkje in hun huis en leven gaat nemen. Naast de wandelingen is er nog veel meer te vinden in onze agenda.

Geniet van de omgeving, de natuur en de rust.
Tot ziens op Schiermonnikoog!

Marion Bruggen en Henk Pijlman over Storm Stina

In onze studententijd gingen we in de winter meestal een week naar Schiermonnikoog. Overdag wandelen en fietsen en vervolgens tot in de late uurtjes dansen in de Tox. We sliepen in stapelbedden op de kampeerboerderij van Teun Talsma. Vaak zaten we 's avonds met een Beerenburgje rondom een klein butagaskacheltje. Enorm gezellig, maar ook koud. Dus kropen we maar bij elkaar en nu, 50 jaar later, zijn we nog steeds samen. Tien jaar geleden konden we een verwaarloosd huis op de Monnik kopen. Na een ingrijpende renovatie noemden we het huisje Storm Stina, naar een kinderboek dat we onze kinderen wel honderd keer hebben voorgelezen. Het gaat over een klein meisje dat bij haar opa op een eiland komt logeren en allerlei avonturen beleeft.

Avonturen beleven we dan ook nog steeds op Schiermonnikoog. Zwemmen in zee, schelpen zoeken, vogels spotten en vooral lange wandelingen maken. Via de Reddingsweg naar het Waterstaatspad

en dan langs het strand weer terug. Of naar de Balg, waar je gegarandeerd zeehonden ziet. Een lange maar heerlijke tocht.

Dit voorjaar is Storm Stina uitgebreid met een nieuwe slaapkamer en een tweede badkamer met sauna. Ook is het huis duurzamer gemaakt, met onder andere zonnepanelen. Het is een heerlijk plek waar zowel wij als onze gasten genieten. Als herinnering aan

onze tijd op de kampeerboerderij hebben we een sfeervolle haard waar je lekker om heen kunt zitten. De prachtige besloten tuin doet de rest.

Wie eenmaal op Schiermonnikoog is geweest komt altijd weer terug. Natuurexcursies, de Monnikenloop, het filmfestival, de gezellige horeca, de gastvrije eilanders en sfeervol eten bij Van der Werff - het kan allemaal!

Nieuwsgierig geworden?

Deze en nog vele andere accommodaties vind je terug op www.vvvschiermonnikoog.nl

Om de Noord
STRANDHOTEL
SCHIERMONNIKOOG

SCAN ONZE
MENUKAART OF KIJK OP
WWW.HOTELOMDENOORD.NL
TEL. 0519 700 200

**LUNCHEN, BORRELEN
DINEREN EN OVERNACHTEN
AAN HET STRAND**

Terras met uitzicht op zee

23 volledig ingerichte 2-6 persoons appartementen

- ✓ Gelegen in het centrum van het dorp
- ✓ Voorzien van eigen keukens, douche en toilet
- ✓ Incl. linnengoed, handdoeken en theedoeken
- ✓ Gratis draadloos internet
- ✓ Voor aanbiedingen zie onze website

www.schieronline.nl | info@schieronline.nl | 0519 53 12 72

Een heerlijke vakantie in Resort Schierduin!

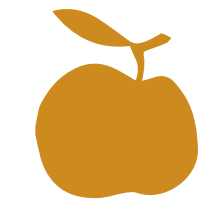

Luxe appartementen in de duinen op loopafstand van het strand en het dorp

- Kleinschalig appartementencomplex met 1 tot 4 slaapkamers
- Appartementen met eigen terras
- Elk appartement heeft een complete keuken
- Overdekt zwembad
- 2 persoons infrarood sauna's
- 4 persoons buitensauna's

Resort Schierduin | Badweg 67 Schiermonnikoog | www.resortschierduin.nl

**Proeven
Slapen
Genieten**

Restaurant - IJssalon - Hotelsuites

+31 (0)519 720 261 | Langestreek 13 - Schiermonnikoog

WWW.AMBROSIJN.NL

www.zetstrabouw.nl

onderhoud - renovatie - verbouw - nieuwbouw - inbraakpreventie

Hoendiep 101 tel: 050-3121369 fax 050-3126434

De meest noordelijke strandlocatie van Nederland;

Voor uw kopje koffie of drankje, borrelhapje of lunch en in het hoogseizoen ook voor uw diner. Daarnaast bieden wij uitgebreide mogelijkheden voor gezelschappen, feestjes, bruiloften e.d.

Standpaviljoen "De Marlijn"
Prins Bernhardweg 2, 9166 SH Schiermonnikoog
tel: 0519-531397 | info@demarlijn.com

FIETS- & WANDELEILAND

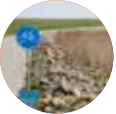
Eilander Taalroute
Het tijdschrift Onze Taal heeft Schiermonnikoog uitgeroepen tot interessantste plaats voor taalliefhebbers die een dagje op stap willen. De Taalroute wordt genoemd als belangrijke taaltoeristische attractie om kennis te nemen van de Schiermonnikoger taal. Daarnaast worden de haiku's bij de Kobbeduinen vermeld. De stenen van de Taalroute, met gedichten in de Eilander taal, liggen er sinds 2010. Momenteel wordt een aantal stenen gerenoveerd. De route loodst je door het karakteristieke dorp en de boeiende eilander natuur. Deze route van Cultuurhistorische Vereniging 't Heer en Feer is verkrijgbaar in het Nederlands, Engels en Duits.

Mindful wandelen
Tijdens haar pelgrimages naar Santiago de Compostella (800 en 240 km) heeft Jacqueline Mulder (wandelcoach) de kracht van mindful wandelen ontdekt, maar ook tijdens haar herstel van een langdurige Covid heeft de helende werking van mindful wandelen veel voor haar betekend. Ervaren en onervaren wandelaars kunnen deelnemen, kennis van mindfulness is niet noodzakelijk. Voor ieder mens is het heilzaam om zo af en toe even te stoppen met waar je mee bezig bent en stil te staan bij jezelf en je omgeving. Onder begeleiding ga je een heerlijke ontspannen wandeling maken. Je krijgt onderweg oefeningen mee die je ook prima thuis kunt doen. Meer info en aanmelden via www.beginmaar.nl

Online wandelroutes
Schiermonnikoog is bij uitstek geschikt om eindeloos te wandelen over het brede strand, langs de historische streken en over unieke tegelpaadjes in en rond het dorp. Bij de VVV kun je terecht voor verschillende wandelroutes in, door en langs de afwisselende natuur van het eiland. De Groene wisselroutes, variërend van 5 km tot 20 km, door bos, kwelder en dorp, je kunt de routebeschrijving bekijken, opslaan en printen voordat je vertrekt. Download bijvoorbeeld een Schilderachtig dorpsrondje van 5 km, of de 13 kilometers tellende route over slingerpaadjes door dorp, bos en over het Groene strand. Kijk voor alle online wandelroutes op www.vvvschiermonnikoog.nl

Sander-Auke Boerema Bankjespad
De banken die verspreid over het eiland staan, kun je nu in 1 wandel- en fietsroute terugvinden. De route is opgesplitst in 4 delen met verschillende afstanden. In totaal is de route 33 kilometer. Het Sander-Auke Boerema Bankjespad is te koop bij de balie van Het Baken. De route is vernoemd naar Sander-Auke. Boven op het duin, bij de strandopgang aan het Westerhofpad staat een bankje ter nagedachtenis aan hem. Een plek waar zijn ouders graag komen om hun zoon te gedenken. Via dit pad liepen ze als gezin zo graag samen het strand op. Met grote dank aan de familie Mulder voor het samenstellen van de route.

Verkrijgbaar in Het Baken

- **Plattegronden**
- **Wandelen & fietsen op Schiermonnikoog**
- **Fietstocht**
- **In en om het dorp**
- **Op pad Schiermonnikoog**
- **Sportieve wandeling**

November Wandelmaand
Met de slogan 'Met warme jas en stevige wandelschoenen aan begint het uitwaaien pas echt!' presenteert Nationaal Park Schiermonnikoog zichzelf als wandeleiland, waarbij het eiland november heeft uitgeroepen tot Wandelmaand. Een maand vol leuke wandelingen en excursies, met of zonder gids, waarbij nauw wordt samengewerkt met Natuurmonumenten. Kijk voor het speciale aanbod van wandelingen, excursies, lezingen en films op pagina 23.

Bunkerroute
Pak de fiets en ontdek aan de hand van een fraai vormgegeven boekje de bunkers van Schiermonnikoog. Door deze tocht te fietsen kun je je wellicht een voorstelling maken van hoe het leven op Schiermonnikoog gedurende de Tweede Wereldoorlog eruitgezien moet hebben. De tocht start bij Hotel van der Werff en voert je uiteraard langs een aantal bunkers, maar wijst je ook op enkele plekken in het dorp die een belangrijke rol hebben gespeeld. Zo kom je bijvoorbeeld langs het distributiekantoor en de plek waar vroeger in barrakstijl de veldkeuken heeft gestaan voor de soldaten. Stap terug in de tijd, in de bunkers die zijn uitgegraven en nu opengesteld voor publiek. Wanneer je deze route op zondag fietst kun je de tocht goed combineren met een bezoek aan bunkermuseum Schlei. Zie ook pagina 27.

Wandelen met de route-app van Natuurmonumenten
Wandelen door de natuur geeft je een groot vrijheidsgevoel en daar word je gelukkig van. In de route-app van Natuurmonumenten (Natuur Routes) kun je routes downloaden en zelf op pad gaan door de natuur van Nationaal Park Schiermonnikoog. In de app vind je zes verschillende wandelroutes met informatie over de natuur en cultuur van het eiland. Je vindt er ook korte wandelingen die met kleine kinderen het hele jaar door goed te lopen zijn. Met kleine kinderen is de route "specht zoekt huis" een aanrader. De route loopt langs houten beelden en onderweg lees je korte verhaaltjes over de specht en zijn zoektocht naar een geschikte woning. De wandeling is 2 kilometers lang en is zeer geschikt voor kleuters en peuters.

Dépliant touristique disponible
Information booklet available
Informationsbroschüre erhältlich

NIEUWESTREEK 7 SCHIERMONNIKOOG

LAAT U INSPIREREN DOOR ONZE
(LOKALE) DUURZAME LIFESTYLE-
PRODUCTEN EN KLEDINGMERKEN
MET EEN UNIEK EIGEN VERHAAL,
GEMAAKT VAN GERECYCLEDE
MATERIALEN, OCEAANPLASTIC
EN -VISNETTEN OF 100%
NATUURLIJKE INGREDIËNTEN.

DIJKOCEANSTORE.NL

Waarom terug naar huis...
...als je ook kan blijven?

Vind jouw baan op
Schiermonnikoog!

**Vacature
Op Schier**

Vacature op Schier brengt jou in contact met eilander bedrijven.
Ben jij op zoek naar een vaste baan, vakantiebaan, stage of
iets voor erbij?

Kijk op www.vacatureopschier.nl voor het actuele aanbod
en wie weet kan jij straks elke dag van het eiland genieten!

Camping Seedune met midgetgolfbaan

Komt u ook eens een balletje slaan ??

waar u gezelligheid ,rust en ruimte midden in de natuur kunt vinden.
Seeduneweg 1, 9166 RX Schiermonnikoog ☎ 0519-531398 WWW.SEEDUNE.NL

Bos Marine Service

Uw watertaxi tussen Lauwersoog en Schiermonnikoog

Tarieven:
Tussen 07:00 en 21:00 € 25,- per passagier.
Per tocht worden minimaal 7 passagiers (€ 175,-) in rekening gebracht.
Tussen 21:00 en 07:00 € 25,- per passagier.
Per tocht worden minimaal 9 passagiers (€ 225,-) in rekening gebracht.

Meer informatie en boeken via:
www.bms-bv.com | 0519 - 34 94 22

Accommodatie huren?
VVV Schiermonnikoog

Informatiecentrum Het Baken, Reeweg 9
www.vvvschiermonnikoog.nl/overnachten

STREEK 56

drogisterij & lifestyle

LANGESTREEK 56 0519 531 962 STREEK56.NL

SCHIERMONNIKOOG

UITZONDERLIJK WONEN

STAD LANDHUIZEN MONUMENTEN BUITEN WONEN SCHIERMONNIKOOG

Sinds jaar en dag komen wij vanuit ons kantoor op het prachtige Schiermonnikoog. We ontmoeten er kleurrijke mensen en zien er de leukste huizen. Het is een groot voorrecht om deze prachtige panden voor onze relaties te mogen verkopen en aankopen. Dat vraagt uiteraard om ervaring, gedegen marktkennis en een relevant netwerk.

Maar wat bij ons al ruim 60 jaar de boventoon voert is passie! Passie voor ons vak en passie voor uw huis. Pas als we zien dat we uw – en onze – stoutste verwachtingen hebben overtroffen, zijn we echt tevreden.

Peter Deddens
makelaar/taxateur Verver Jet Winters makelaars

UITZONDERLIJK WONEN

WWW.VERVERJETWINTERS.NL | INFO@VERVERJETWINTERS.NL
RIJKSSTRAATWEG 26 - A | 9752 AE HAREN | TELEFOON: 050 - 534 05 15

SPAR Brunekreef in een nieuw jasje maar toch de vertrouwde SPAR

Op 16 maart 2015 hebben Eric, Marian en Sjoerd Brunekreef de SPAR op het mooie Schiermonnikoog overgenomen van de familie Schut. Al snel voelden zij zich hier thuis en wisten ze dat ze hier zouden willen blijven. In de noordelijkste supermarkt van Nederland is het nooit saai, er is altijd wel wat te doen.

Of het nu zomer of winter is, er zijn altijd gasten op Schiermonnikoog en natuurlijk de eilanders die bij de Spar hun boodschappen doen. In de jaren dat de familie Brunekreef de SPAR nu runt hebben ze niet zo veel aan de winkel veranderd, op wat kleine aanpassingen na.

Maar na zes jaar was het tijd geworden om de winkel eens grondig aan te pakken en bood de mogelijkheid zich aan om het aangrenzend woonhuis bij de winkel te betrekken. Daardoor is het mogelijk om de winkel te vergroten en een aantal veranderingen toe te passen, zoals bijvoorbeeld het introduceren van een aantal zelfscan kassa's, meer ruimte voor vers assortiment en milieuvriendelijke koelingen. Ook hoopt Brunekreef door de vergroting dat de klanten ook als het druk is rustiger kunnen winkelen. Ze gaan zorgen voor een compleet assortiment voor zowel de eilanders als de gasten.

Zo'n grote verbouwing gaat niet zonder slag of stoot en ook zal de winkel dus in het begin van 2023 een paar weken dicht zijn. Om er toch voor te zorgen dat de eilanders en de gasten hun boodschappen kunnen doen, zal de familie voor een paar weken een noodwinkel openen, in het oude bezoekerscentrum. In deze noodwinkel zullen alle dagelijkse boodschappen aanwezig zijn, al is het assortiment wel beperkt. In begin van de maand februari zal dan de winkel aan de Middenstreek hopelijk feestelijk heropend worden.

Het aankomende half jaar wordt heel spannend en druk, maar de familie Brunekreef en hun team kijken er erg naar uit om de eilanders en de gasten straks in een volledig vernieuwde SPAR te mogen ontvangen. Zij zullen u op de hoogte houden van de ontwikkelingen rond de verbouwing en mochten er vragen suggesties zijn, dan kunt u hen vinden in de SPAR.

Wagenborg start innovatief project met Urgenda

Nu duurzame mobiliteit met de dag belangrijker wordt en de natuurlijke ontwikkelingen van de Oostelijke Waddenzee de veerdiensten steeds meer beperkingen opleggen, gaan Wagenborg Passagiersdiensten en Urgenda gezamenlijk nieuwe methoden en technieken onderzoeken voor de bevoorrading van de Waddeneilanden. Uiteindelijk zal dit moeten leiden tot een vrachtwagenloze systematiek die in 2024 uitgewerkt moet zijn.

De diepgang van de schepen wordt door een versnelde sedimentatie van steeds grotere invloed op het handhaven van de dienstverlening. "Een mogelijke oplossing is het beperken van het aantal

vrachtwagens op de schepen. Dit geeft minder diepgang en heeft een positief effect op de belasting van het milieu. Wij zijn verheugd om samen met een gerenommeerde en innovatieve partij als Urgenda een voortrekkersrol te kunnen vervullen bij het innoveren en veranderen van het (vracht)vervoer naar Ameland en Schiermonnikoog. Dit gaan we vanzelfsprekend in goed overleg doen met alle betrokken partijen, zonder hen zijn de plannen niet te realiseren", aldus directeur Ger van Langen van Wagenborg Passagiersdiensten.

Gemeenten sluiten hun grondgebied steeds meer af voor (vracht)vervoer dat nog emissie van schadelijke gassen kent. Groningen doet dit bijvoorbeeld

Spierpijn verzekerd na de jaarlijkse Devil's Trail

Devil's Trails zijn uitdagende trail wedstrijden door de mooiste natuurgebieden van Nederland. De naam van de trail is afgeleid van het hoogste punt van de trail in Nijmegen, namelijk de Duivelsberg, waar de eerste editie plaatsvond. Ook op Schiermonnikoog wordt deze trail al meerdere jaren gehouden.

In het tweede weekend van november wordt weer een Devil's Trail gehouden, in samenwerking met onder andere Natuurmomumenten, Groepsaccommodatie De Oorsprong, de Toxbar, de Berkenplas en WPD. Deelname aan een Devil's Trail is een geweldige beleving waarbij je je eigen sportieve grens kunt opzoeken. De route is volledig onverhard, uitgezonderd van een aantal paden die zullen moeten worden overgestoken. Er is veel aandacht besteed aan het selecteren van mooie routes, waarbij ook rekening is gehouden met de eisen van de beheerders van de natuurgebieden.

Devil's Trailers ervaren Schiermonnikoog bij dag en nacht. Het donkerste

stukje Nederland, en tevens een van de wildste natuurgebieden van Natuurmonumenten. Schier is een vogelparadijs en daarnaast zijn er nog veel bunkers uit WOII. Tijdens de Devil's Trail ervaren deelnemers de natuurlijke elementen van het Waddeneiland: zon, wind, kwelder, regen, zee, helmgras, duinen, schelpenpaden en strand.

Vrijdagavond is er een route van tien kilometer uitgezet. Deelnemers dragen een hoofdlamp en starten om de 20 seconden. De dag erna wordt er vijftien of dertig kilometer getraild. Ook is er een Devil's KidsRun van drie kilometer door de Kobbeduinen. Als afsluiter kan er nog worden gedanst in de Toxbar.

per 2025, de tendens is dat andere gemeenten volgen. De samenwerking tussen Wagenborg Passagiersdiensten en Urgenda hoopt bij te dragen aan deze ontwikkeling.

Urgenda is dé landelijke organisatie voor duurzaamheid en innovatie die Nederland samen met bedrijven, overheden, maatschappelijke organisaties en particulieren sneller duurzaam wil maken. Samen met koplopers, friskijkers en dwarsdenkers laat Urgenda zien dat duurzaamheid niet alleen noodzakelijk is maar ook innovatief, inspirerend en winstgevend.

Op 14 juli hebben Wagenborg Passagiersdiensten en de Stichting Urgenda

een samenwerkings- overeenkomst ondertekent die de basis vormt voor de realisatie van deze duurzaamheid ambitie.

Activiteiten van Natuurmonumenten en de VVV

Bij informatiecentrum Het Baken kun je terecht voor een keur aan excursies op Schiermonnikoog. Je kunt meedoen met verschillende natuurexcursies, een boottocht naar de zeehonden maken, de eendenkooi bezoeken en nog veel meer.

Het precieze excursieprogramma vind je in de Lytje Pole agenda en op de websites van VVV en Natuurmonumenten. Surf naar www.natuurmonumenten.nl of naar www.vvvschiermonnikoog.nl/agenda. Op de website kun je ook meteen kaartjes kopen.

Fatbike Tour

Creatief avonturier Erwin Zantinga neemt je op deze actieve tocht mee langs de uitgestrekte natuur van het eiland. Deze tour maak je in de voetsporen van de voettocht die hij in 2018 heeft gemaakt, langs alle strandpalen van Schiermonnikoog. Jullie fietsen over graspaden in de duinen, over het uitgestrekte strand en nemen kleine paadjes in de kwelders. Onderweg vertelt Erwin spannende verhalen over zijn reis, maar ook over de natuur en cultuur van het eiland.

Dorpswandeling

Altijd al meer willen weten over de geschiedenis van het dorp? Ga mee met één van onze eilandergidsen Arend Maris of Hilbert de Vries en leer Schiermonnikoog kennen door de ogen van twee bevlogen eilanders die bijzonder veel kennis hebben van de historie van het eiland. Onder hun bezielende leiding krijg je van alles te weten over het verleden en heden van Schiermonnikoog. Als geen ander kunnen beider heren je prachtige verhalen over het eiland en haar bewoners vertellen. In ongeveer 2 uur tijd nemen Arend of Hilbert je mee over 'Us Lytje Pole'.

Silverwind

In samenwerking met Wadloopcentrum Pieterburen organiseert de MS Silverwind een aantal superleuke tochten waarbij je vanaf de veersteiger tussen de zandbanken doorvaart, zeehonden kunt spotten en onder leiding van een gids onderweg ook van boord mag om zelf het Wad te ervaren. Je loopt op een zandplaat of op schelpenbank het Roode Hoofd, waar je Japanse oesters, kokkels, maar ook krabbetjes en garnalen kunt vinden. Voor de romantische lezer: sommige tochten worden ook bij zonsondergang gevaren!

Plantenexcursie

Eilander Thijs de Boer neemt je graag mee op deze plantenexcursie. Wie veel verschillende planten wil zien, zit goed op Schiermonnikoog. Van zoute soorten (zeekraal en lamsoor) tot zoetwaterplanten; van kalk minnende planten (orchideeën en blauwe zeedistel) tot soorten van zure grond (ronde zonnedaauw): allemaal kom je ze hier tegen. Voor deze excursie heb je een fiets nodig.

Leer het eiland fietsend kennen

Samen met eilander Thijs de Boer ga je op fietsexcursie over het eiland. Thijs vertelt onderweg over de boeiende geschiedenis van het dorp en de gevarieerde landschappen van het eiland, vol bijzondere planten en dieren. Neem je je eigen (huur)fiets mee?

Natuurexcursies met muzikale verrassing

Wat is er nou mooier dan tijdens het Schiermonnikoog Festival de muziek en de natuur van het eiland écht met elkaar te verbinden? Dus dat gaan Natuurmonumenten en het festival samen doen! Je kunt dit najaar mee met twee heel bijzondere wandelingen waarin muziek en wandeling helemaal op elkaar zijn afgestemd. Op zondag 2 oktober maken we een herfstwandeling door bos en duin. In een sfeervolle duinpan onderweg

komen we het prijswinnende Dianto Reed Quintet tegen, dat voor deze gelegenheid de concertzaal voor de natuur verruult. Thema van deze wandeling is herfst en vergankelijkheid. Op woensdag 5 oktober is het thema 'Met de kop in de wind'. We nemen je mee op een wandeling over het ruige Schiermonnikoogse strand. Aan het eind van de wandeling treffen we slagwerker Dominique Vleeshouwers, die op de gubal een muzikale ode brengt aan de zee, het strand en de wind.

Beleef de duisternis op Schiermonnikoog

Duisternis is tegenwoordig een schaars goed, zeker in een dichtbevolkt land als Nederland. Toch zijn er ook in ons land plekken waar het nog echt donker wordt. Schiermonnikoog is een van die plekken. In een heldere nacht kun je hier de Melkweg zien, en fietsen zonder licht is 's avonds buiten het dorp niet aan te bevelen, zeker niet rond nieuwe maan. Ter gelegenheid van de Nacht van de Nacht organiseert Natuurmonumenten in de herfstvakantie verschillende activiteiten om je extra te laten genieten van de duisternis. Je kunt deelnemen aan een avondwandeling, braakballen komen pluizen of mee gaan sterren kijken. Kijk in onze activiteitenkalender voor het precieze programma.

Informatiecentrum Het Baken
Reeweg 9
0519-531233

 @HetBakenSchiermonnikoog
 @hetbakenschiermonnikoog

Nationaal Park
Schiermonnikoog

Nationaal Park Schiermonnikoog
info@np-schiermonnikoog.nl
www.np-schiermonnikoog.nl

 @NationaalParkSchiermonnikoog
 @np_schiermonnikoog

Vogelringstation

Al vele jaren ringt het Vogelringstation Schiermonnikoog zangvogels in het 'Groene Glop'. Dankzij ringonderzoek worden de trekroutes van zangvogels in kaart gebracht en kunnen de voedselrijke pleisterplaatsen op die routes beschermd worden. De laatste jaren worden (zang)vogels in Nederland ook in toenemende mate geringd om informatie over het broedsucces te verzamelen. Het Vogelringstation Schiermonnikoog organiseert van augustus tot en met oktober twee maal per week een excursie. Elke woensdag en zondag kun je komen kijken hoe het ringwerk er aan toe gaat. Meer informatie over het vogelringstation vind je op www.vogelringschier.nl. Een geringde vogel gevonden? Stuur de ring met vindplaats en -datum, doodsoorzaak en vogelsoort naar het Vogeltrekstation, Postbus 50, 6700 AB Wageningen of meld je vondst via www.ring.ac.

Rondritten over het eiland

Wie minder goed ter been is, of wie het eiland eens op een heel andere manier wil beleven, kan mee met twee verschillende rondritten over het eiland. De Balgexpres rijdt over het strand helemaal naar de Balg, de uiterste oostpunt van het eiland. Daar aangekomen heb je een half uurtje om rond te kijken, schelpen te verzamelen en hopelijk zeehonden te zien. Met de huifkar, getrokken door Belgische trekpaarden, maak je een tocht om de West. Je komt langs de kwelder en over het groene strand en onderweg hoor je verhalen over de natuur die je tegenkomt en over het leven op het eiland. Zowel Balgexpres als huifkar hebben vanaf ongeveer half november een winterstop.

Jutten en schelpen zoeken

Verhalen over het jutten van vroeger en nu, waarna je gezamenlijk het strand op gaat om zelf van alles te vinden. Jullie gids Thijs de Boer verklaart de vondsten graag voor je. Hij kan het weten, want in zijn Schelpenmuseum (kijk ook op pagina 27) vind je ruim 1500 soorten schelpen die allemaal eigenhandig door hem en zijn gezin zijn gevonden. Deze zoektocht wordt al dan niet versterkt door een jutterbittertje of frisdrank onderweg. Voor deze excursie heb je een fiets nodig.

Trekvogelwandeling

In oktober is de vogeltrek op volle toeren op Schiermonnikoog. Ga met ons mee de natuur in, op zoek naar herfstvogels. In de polder vertelt de boswachter waar die duizenden rotganzen en brandganzen eigenlijk vandaan komen en waarom ze zo graag op Schiermonnikoog bivakkeren. De wadvlakte trekt met zijn miljoenen wormen, schelpen en garnalen massaal vogels aan. Zorg dat je de prachtige, maar onopvallende goudplevier niet over het hoofd ziet! Vanzelfsprekend brengen we ook een bezoek aan de Westerplas, een waar eendenparadijs.

Excursies boek je bij Het Baken!

18 & 25 OKTOBER

Kerkenpad

Hilbert de Vries neemt je mee voor een wandeling langs de kerken van Schiermonnikoog. Onderweg vertelt hij over de historie van de eilander kerken en het cultureel erfgoed.

Vriendschap

Tijdens de zeehondentocht met zandplaatlanding neemt de Waddenschipper je mee. Je gaat lopen over de bodem van de zee, dat kan op het Wad. Als het vloed is zie je alleen water, maar gedurende het tij komen de hooggelegen (zand)platen boven water uit. Dat geeft jullie de gelegenheid om op deze platen te lopen. Er zijn tochten naar verschillende zandbanken, elk met zijn specifieke eigenschappen. Je vaart met de Waddenschipper naar de zandbank en maakt dan een landing (je gaat dan met een trap aan de voorkant van het schip het water in). Voor elke leeftijd is er wel een tocht.

Strandpaalwandeling Noordzee

Al 150 jaar staan de strandpalen, met kenmerkende rode koppen, langs de kust van Schiermonnikoog. Waarom staan ze er? Waarom staan ze soms in de duinen, soms op het strand of zelfs in de zee? Wat betekenen de letters en cijfers op die palen? Waarom zijn er palen verdwenen? Op al deze vragen krijg je antwoord tijdens de strandpalenwandeling van Harry Alers, je gids die deze wandeling leidt, is gefascineerd door de strandpalen en schreef er zelfs een boekje over: Trouwe Wachters.

Struinen langs kwelder, duin en strand

Onder leiding van eilander gids Thijs de Boer ga je op laarzen of hoge wandelschoenen vanaf de Bank van Banck via de Westerkwelder naar het strand en door de duinen terug naar het dorp. Onderweg geeft Thijs uitleg over de landschappen en de dieren en planten die je er tegenkomt. Deze excursie wordt georganiseerd door Schelpenmuseum Paal 14 in samenwerking met VVV Schiermonnikoog. Je zit dus meteen goed als je onderweg een interessante vondst doet!

Schiermonnikoog

VVV Schiermonnikoog
info@vvvschiermonnikoog.nl
www.vvvschiermonnikoog.nl

@Schiermonnikoog
@vvvschiermonnikoog

Natuurmonumenten

Natuurmonumenten Schiermonnikoog
hetbaken@natuurmonumenten.nl
www.natuurmonumenten.nl

@Schiermonnikoog
Natuurmonumenten

Paardrijden op Schiermonnikoog

Ontdek Schiermonnikoog per huifkar of vanaf een paardenrug

Wij bieden aan:

- Strandritten
- Bosritten
- Huifkartochten
- Wandelpony's
- Ponykampen

Stal Florida
Mts Holwerda-van der Bijl
Reddingsweg 38
9166 PD Schiermonnikoog

Telefoon: 06 41 91 87 02
Email: stalflorida@gmail.com

www.paardrijdenopschiermonnikoog.nl

www.harthoornhuifkarren.nl

LEKKER

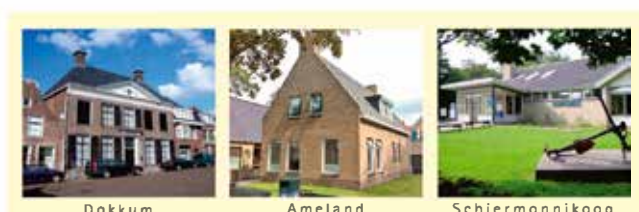
De kaas- en delicatessenwinkel Van Schier is een initiatief van de boeren van Schiermonnikoog. Ze houden nu minder koeien en nemen een groot aantal natuurbevorderende maatregelen. Zo krijgt de natuur vleugels. De bodem wordt gezonder en de diversiteit aan planten en dieren groeit. De boeren werken hierbij samen met Natuurmonumenten.

Bezoek onze winkel vol lekkers aan de Reeweg 5!

Open op donderdag, vrijdag en zaterdag van 10:00 tot 17:00 uur.
Kijk op vanschier.nl voor extra openingstijden.

www.vanschier.nl

Hellema notaris

Dokkum
Hogepol 18
9101 LZ Dokkum
Telefoon (0519) 29 49 15
Fax (0519) 29 32 34

Ameland
Torenstraat 8
9163 HE Nes(A)Telefoon (0519) 54 35 04

Schiermonnikoog
iedere 2e en 4e woensdag v.d. maand in het Dorpshuis
Telefoon (0519) 29 49 15

info@hellemanotaris.nl
hellemanotaris.nl

Parnassia

events & meer

Welkom op Schiermonnikoog, welkom bij Parnassia!

Hét evenementenbureau voor alles wat georganiseerd kan worden op één van de mooiste plekjes van Nederland.

Meer weten? Kijk op onze website en volg ons op social media!

parnassia-events.nl
Christy Hagen-Bakker
+31 6 482 504 18
info@parnassia-events.nl

Huwelijk - Jaarsaanzoek - Jubileum - Renew Your Vows - Verrassingshuwelijk - Winterwedding - Bedrijfsfeest - Familie- of vriendenweekend - Congres - Teambuilding - Workshops & meer!

Foto: Degrotedag.net

Waddenvereniging

Een beetje verliefd...

...op de Wadden.

Vlinders in je buik zodra je de boot afstapt. Groeiende liefde bij elk nieuw paadje dat je ontdekt, bij elke schelp die je vindt en elke keer dat je tot je enkels in het slik staat. De tijd lijkt te verdwijnen...

Wil je dit gevoel voor altijd vasthouden?

Ga dan vandaag nog naar ikbenopdewadden.nl en zeg 'Ja, ik wil!' tegen de Wadden!

NAAR HET STRAND

Schiermonnikoog groeit

Vroeger leerden we op school ‘de Waddeneilanden wandelen’. Heel vroeger, wandelden de Waddeneilanden inderdaad. Alle eilanden bewogen zich langzaam van west naar oost. In feite schoven ze op ten opzichte van het vaste land.

Tegenwoordig is dat niet meer zo, alle Waddeneilanden blijven op dezelfde plaats liggen. Dat heeft alles te maken met de verbeterde technische mogelijkheden om de kusten beter te beschermen en zelfs vast te leggen. De kosten van die werkzaamheden wegen op tegen de hoge kosten die gemaakt zouden moeten worden om dorpen, huizen en infrastructuur te vervangen.

Sinds bijna twee eeuwen zijn de westkusten van alle Waddeneilanden veranderd. Het vastleggen van de westkust, heeft gevolgen voor de oostkust van het naast liggend eiland. Door de getijdenwerking stroomt er namelijk twee keer per etmaal een grote hoeveelheid water door de zeegaten tussen de buureilanden. Die hoeveelheid water houdt het zeegat tussen de eilanden open. Door de vastgelegde westkust kan de oost-

punt van het buureiland niet groeien. Alleen het eiland Schiermonnikoog vormt daarop een uitzondering. Ten oosten van Schiermonnikoog ligt geen eiland met een vastgelegde westkust. Simonszand en Rottum zijn nog steeds ‘wandelande eilanden’. Schiermonnikoog kan daardoor nog steeds groeien in de lengte. In de afgelopen 40 jaar is het eiland ruim 4 kilometer langer geworden. Het eiland wandelt dus niet, maar groeit wel.

Het gevolg daarvan is dat in de afgelopen 20 jaar de provinciegrens tussen Friesland en Groningen al twee keer moest worden aangepast om te voorkomen dat het eiland Schiermonnikoog in twee verschillende provincies komt te liggen. Schiermonnikoog wandelt na verloop van tijd toch weer Groningen binnen. Is het eiland dus toch aan de wandel?

Bij storm en hoogwater wordt veel zand afgeslagen van de duinen.

Dat zand spoelt gedeeltelijk weer aan op de oostpunt van het eiland, waardoor het eiland kan groeien.

Zeehondenwachters

Wist je dat er in Nederland twee zeehondensoorten voorkomen? De grijze en de gewone zeehond. De grijze zeehond is zelfs het grootste roofdier van Nederland! In de herfst krijgen veel zeehonden last van longwormen. Deze parasiet zit in de longen, waardoor een dier ademhalingsproblemen krijgt. Vaak liggen ze op het strand om uit te rusten. Op Schiermonnikoog is de kans groot dat je een zeehond tegenkomt. In zee of aan land. Weet jij wat je dan moet doen? Houd minimaal 30 meter afstand om stress te voorkomen; Lijn je hond aan; Bij twijfel over de gezondheid: bel 144 of de zeehondenwachter van Schiermonnikoog (zie pagina 2). De beet van een zeehond is gevaarlijk en erg pijnlijk. Daarom moet je afstand houden en mogen alleen opgeleide zeehondenwachters een zeehond helpen. Op Schiermonnikoog zijn dat Theun en Rutger Talsma. Moet een zeehond worden opgevangen, dan wordt deze naar Zeehondencentrum Pieterburen gebracht.

Spelen op het strand en in het water

Ook deze herfst kun je volop spelen met de elementen. Of misschien juist wel in dit seizoen, wanneer er meestal aan wind geen gebrek is! Het strand is leeg, dus alle ruimte om te vliegeren, powerkiten, blokarten, kitebuggyen, flyboarden, kitesurfen en golfsurfen. De vertrouwde huisjes onderaan de duinenrij liggen in de winterstalling en worden klaar gemaakt voor het volgende seizoen. Maar deze ondernemers helpen je graag vanuit hun bus of trailer op het strand. Kijk elders op deze pagina voor hun gegevens.

Strandvondsten van Paal 14

De herfst- en wintermaanden staan op de eilanden bekend als de periode waarin de meeste stormen langskomen. Zo’n storm zorgt dan dat het strand soms helemaal onder de woeste golven verdwijnt! In Schelpenmuseum Paal 14 zijn bijzondere strandvondsten te zien die de zee na een storm op het strand van Schiermonnikoog achterliet. Op deze pagina zie je een paar strandvondsten van afgelopen zomer. Krijg je ook al zin om met gebogen hoofd langs de vloedlijn te lopen?

Meer strandvondsten vind je ook op www.schelpenmuseum.nl

Noorse kreeft

Nephrops norvegicus Linné, 1758
Op 28 juli vond Simon Ternes uit Dallgow-Döberitz (Duitsland) deze Noorse kreeft langs de eblijn bij paal 7. Het dier leefde nog en Simon heeft hem teruggezet in zee. Noorse kreeften leven in de Noordzee op plaatsen met veel klei. Zelden spoelt er een dier aan op het strand.

Kortsnuitzeepaardje

Hippocampus hippocampus (Linné, 1758)
Luka Hildebrand uit De Bilt (alweer!) vond op 18 augustus dit zeepaardje tussen paal 7 en 8. Het dier leefde nog en ze heeft hem weer teruggezet in zee maar het spoelde telkens weer aan. Ze heeft hem toen in een fles zeewater gedaan en naar het aquarium in Het Baken gebracht. Daar heeft het dier nog enkele dagen geleefd. Zeepaardjes spoelen steeds vaker aan, omdat hun verspreidingsgebied door het warmer wordende Noordzeewater naar het noorden opschuift.

ACTIVITEITENSTRAND

AtelierSchier

www.atelieschier.com

By Chris op Schier

www.bychrisopschier.nl

Kiteminded

www.kiteminded.com

en te vinden op Facebook en Instagram

SurfClub Schiermonnikoog

omejos@gmail.com

Yoga aan Zee

www.yogaopschiermonnikoog.nl

Kitesurfen Schiermonnikoog

www.kitesurfen-schiermonnikoog.nl

Paviljoen Paal 3

www.paviljoenpaal3.nl

Reactief

www.reactief-buitensport.nl

Yoga met Marianne

www.vvvschiermonnikoog.nl

Wij brengen (en halen) uw fietsen bij uw vakantieadres
Zo ontspannen moet vakantie zijn

Reserveer je fietsen
gemakkelijk online

Beleef Schiermonnikoog
op je eigen manier

Fietsverhuur Schiermonnikoog

www.fietsenopschiermonnikoog.nl

Middenstreek 10 & Badweg 6 Schiermonnikoog 0519 531 104 / 06 23 35 46 18

Familiaire bed & breakfast in de oude kern van het dorp. Alle kamers zijn voorzien van eigen sanitair. Ontbijt, bed- en badlinnen zijn inclusief. Voor diner mogelijkheden kijkt u op onze website.

Familie Weldring
Middenstreek 32
9166 LN Schiermonnikoog
Tel: 0519-531196
info@westerburen.nl
westerburen.nl

installatiebedrijf

VLASMA

Ruim 40 jaar ervaring in: Installatietechniek,
duurzame techniek, dak- en zinkwerk,
service en onderhoud.

www.vlasma.nl

Melle Grietjespad 15 - Schiermonnikoog - Tel. 0519- 531 345

SLIJTERIJ TULNER
SINDS 1904

Proef het Lytje
Pôle gevoel!

Bestel en proef Lytje Pôle, Kallemooitje en
Kobbeslokje bij de eilander horeca!
Verkrijgbaar bij Vrouwe Jakoba en online op
www.slijterijtulner.nl

Schierfiets

Kom fietsen op Schiermonnikoog de mooiste plek van Nederland.
U kunt gemakkelijk bij ons reserveren via de website.
Fietsen worden op verzoek afgeleverd op uw vakantieadres.

U vindt ons naast de Schiermonnikogervishandel aan de Noorderstreek.

Schierfiets. Noorderstreek 32, 9166 NR Schiermonnikoog,
tel. 0519 531700 b.g.g. 0519 531636, email. info@schierfiets.nl
alle dagen geopend van 9:00 tot 18:00
voor meer informatie kijk op www.schierfiets.nl

TOX
BAR eten
drinken
dansen

Elke dag een
feestje!

www.toxbar.nl | facebook.com/toxbar | 0519- 53 13 73

SCHIERMONNIKOOG

SCHELPEMUSEUM PAAL

14

Thijs & Annelies de Boer, Martjeland 14, tel.nr. 0519-531663
www.schelpenmuseum.nl; tw.deboer@knld.nl

In principe elke dag open van 14.00 tot 17.00 uur en van
20.00 tot 22.00 uur (zie bord bij museum). Toegang € 2 p.p;
tot 12 jaar € 1 p.p.

Hoek Badweg - Langestreek

Woonaccessoires
Lifestyle
Kadoartikelen

t-wente.nl

SPORT & SPEL OP SCHIERMONNIKOOG

Tennisvereniging de Hinneleup

Tijdens de vakantie een lekker potje tennissen? Of meedoen aan de eilander tennis toss? Het kan allemaal bij tennisvereniging de Hinneleup. Midden in de duinen vind je de trots van onze tennis-sende eilanders: tennispark de Hinneleup. Er is een gezellig clubhuis met maar liefst drie Kushion Court-banen.

www.dehinneleup.nl

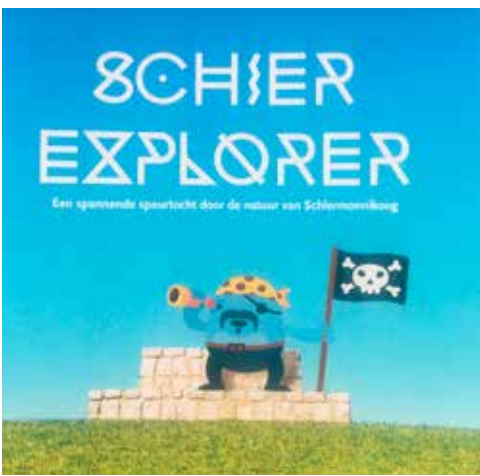
Fitness

Wil je tijdens je verblijf werken aan je conditie of je figuur verbeteren? Dan ben je bij Opstisport Health Club Schiermonnikoog op het juiste adres. Je bepaalt zelf wanneer je sport en hoe je traint. De fitnessruimte beschikt over verschillende cardio- en krachtoestellen waar je zelfstandig kan trainen.

De Berkenplas

Voor (kleine) kinderen biedt de Berkenplas aan de Prins Bernhardweg een prachtig speelstrand met zwemwater. De Berkenplas maakt onderdeel uit van Speelnatuur Schiermonnikoog. Op en rond de plas vind je onder andere een trekpuntje naar het eilandje, een waterpomp, hangmatten en een houten xylofoon. Lijkt het je leuk om kano te varen? Bij de kanokiosk kan dat! Natuurlijk kun je ook heerlijk op het terras van Drink & Eethuis de Berkenplas even bijkomen van een lange wandeling.

Schier Explorer

Schier Explorer is een spannende GPS-speurtocht voor avontuurlijke tieners en hun ouders. Met behulp van Google Maps op je eigen telefoon ga je op zoek naar de capsules van Schier Explorer. De capsules zijn verborgen in de verschillende landschappen van Nationaal Park Schiermonnikoog. Bij iedere vindplek kun je ook nog een leuk experiment uitvoeren. Alle coördinaten en experimenten staan in een boekje met veel leuke weetjes over de bijzondere planten en dieren van Schiermonnikoog.

Paardrijden

Bij Boerderij Florida aan de Reddingsweg is van alles mogelijk als het gaat om paardrijden op Schiermonnikoog. Wil je het eiland eens op een andere manier verkennen? Informeer dan naar de strand- en bosritten en huifkartochten. In de zomer kan je ook een avondrit maken. Is je kind nog te jong en onervaren voor een buitenrit?

Dan is een wandelpony misschien een goed idee. Samen een route door het bos lopen terwijl je kind op de pony zit. Wil je je eigen paard of pony meenemen? Dat kan! Florida biedt stallingsmogelijkheden aan.

Meer informatie:
www.paardrijdenopschiermonnikoog.nl
of bel 06-41918702

Moeilijke monnik

Maak kennis met de Moeilijke Monnik! Velen van jullie zijn vast bekend met de jaarlijkse dr. Denker, Kerstpuzzel in Dagblad van het Noorden. Wij hebben nu de Moeilijke Monnik. Enigszins vergelijkbaar, maar toch ook duidelijk anders. Om deze puzzel op te lossen heb je een vrije geest nodig, moet je kunnen associëren, fonetisch denken (V=F, IJ kan ei zijn enz) en is het raadzaam om deze breinkraker in een groep proberen op te lossen. Samen komt je er beslist uit! Dus kom maar op met die regenachtige dagen! Dit is de nieuwe binnenshuis activiteit van Schiermonnikoog! Er zijn prijzen mee te winnen dus ren naar het Baken en en koop de Moeilijke Monnik

20 OKTOBER +FOTO

Workshop Greenscreen

In de workshop Greenscreen ga je aan de slag met het groene doek. Je kiest zelf de achtergrond: een griezelig beest, een groen bos, een verlaten strand ... het greenscreen brengt je overal! Doe mee en leer alles wat nodig is om de coolste foto's en video's te maken! De workshop wordt gehouden in de bibliotheek.

Meer info en aanmelden:
www.ontdekdebieb.nl

Op zoek naar de Lytje Minsken

Verspreid over het hele eiland kom je op de gekste plekjes onze mini-mensjes tegen: Lytje Minsken. Ze staan meestal verdept opgesteld en je moet dan ook echt heel goed kijken, want ze zijn niet veel groter dan het topje van je pink! Hebben jullie ze al gespot? Doe mee met de enorme speurtocht naar deze nieuwe piepkleine bewoners van Schiermonnikoog. Wil jij een overzicht mét hints van alle 52 plekken? De route is verkrijgbaar bij Informatiecentrum Het Baken. Leuk om in je eentje, met het hele gezin of met vrienden te doen.

Vuur maken met de vuurboog

Zelf vuur kunnen maken middels de eeuwenoude techniek van de vuurboog is een fascinerende bezigheid. Met een paar stukjes hout, een touw en een steen maak je hete as. Dit is het aller-eerste begin van een vuur, eigenhandig gemaakt! In Kwekerij De wilde Akelei kan je dit oergevoel zelf ervaren tijdens een 2 uur durende workshop. Met veel

geduld, enthousiasme en oog voor veiligheid begeleidt buitenjongen Henno Hogervorst jou tijdens deze inspirerende en inspannende workshop die vanaf 16 jaar toegankelijk is. Ga jij ook dit magische gevoel beleven?

Meer informatie en inschrijven bij
Kwekerij De wilde Akelei
of bel 06-24500485

Voetbalvereniging VV De Monnik

De eilander jeugd en volwassen voetballers trainen en spelen competitie bij vv De Monnik. Informeer eens naar de mogelijkheid om zelf een balletje te trappen op de velden van De Monnik, hoe u de velden kunt huren of de kinderen bijvoorbeeld samen met Lytje Willem een toernooitje kunnen spelen.

Duinpad, tel. 0519-531504,
www.vvde-monnik.nl

LIFESTYLE + BOEKEN
KOLSTEIN
SCHIERMONNIKOOG

- BOEKEN & TIJDSCHRIFTEN
- LIFESTYLE
- SCHIER HOODIES & SWEATERS
- KADOARTIKELEN

MIDDENSTREEK 38 SCHIERMONNIKOOG KOLSTEIN.NL

ik ga op
vakantie
en ik neem
mee:
bijna niets!

Want alles wat je nodig hebt, huur je bij
Linnenverhuur Schiermonnikoog!
bedlinnen, handdoeken, theedoeken, spelletjes, speelgoed, ...

LINNENVERHUUR
schiermonnikoog

Angelique de Jong • Reddingsweg 28 • 9166 PD Schiermonnikoog
+31 (0)6 52 60 81 05

www.linnenverhuurschiermonnikoog.nl

MET EEN GROEP NAAR
SCHIERMONNIKOOG

- GROEPEN
- GEZINNEN
- KAMPEREN

WWW.GROEPENOPSCHIER.NL

voor meer informatie over onze groepsverblijven

SPRINGFIELD
vakantieboerderij-springfield.nl
0519 53 13 66

DE DUINHOEVE
duinhoeveschiermonnikoog.nl
0519 53 11 26

DE BRANDING
www.debranding.nu
0519 53 15 57

EURECA
www.eureca.nl
0519 53 14 21

DE OORSPRONG
www.deoorsprong.nl
0519 53 13 91

DE KOOIPLAATS
www.kooiplaats.nl
0519 53 13 72

WELLNESS & GEZONDHEID

Massing Massage

tel. 06-12952887
www.massing-massage.nl

Pedicure/manicure

tel. 06-30962569

Begin maar Wandel- en lifecoach

tel. 06-40770269
www.beginmaar.nl

Vip zonder franje

tel. 06-24500485
www.vipzonderfranje.nl

Zelfpluktuin

tel. +31(0)6 57967397
www.detuinnaastdebranding.nl

De dúnatter zwembad & fitness

Duinpad 10
www.optisport.nl/dunatter

Rianne Collignon

tel. 06 46598996
www.riannecollignon.nl

Fier, heel fier fan't drokke livven,
Mooi de gotte see ferbeewn,
Leit in plak, dat us so nooi is,
Dat is us gebeurtegreuwn.
Tichtby wer de brauning klond're,
Op'e banken feur de waal,
Heersden wy de aiste klanken,
Fan us meuje memmetaal.
Ver, heel ver van het drukke leven
Met de grote zee verbonden
Ligt een plek, die ons zo dierbaar is
Dat is onze geboortegrond.
Dicht bij de klotsende branding
Op de banken voor de wal
Hoorden wij de eerste klanken
Van onze mooie moedertaal.

Eilander Volkslied

Wist je dat...

Er tussen de duizenden brandganzen en
rotganzen in de polder soms een paar rood-
halsganzen zitten?

Lekker iete!

Boerenkool-pompoensoep

Ook in de herfst kan er nog geoogst worden op de Pluktuin en staat er op zaterdagochtend een marktkraampje in het dorp Na de droge zomer is het een beetje spannend of de koolsoorten het gaan redden, maar het is zeker het uitgelezen seizoen voor een stevige soep! Ben je een weekendje of langer op Schiermonnikoog? Wat is er nu lekkerder om na een lange wandeling over het strand of door het bos thuis te komen en te genieten van een goed gevulde soep met vers geplukte ingrediënten van de Pluktuin. Een vitamine boost van moeder natuur!

Ingrediënten (voor 4 personen)

- 250 g gesneden boerenkool
- 2 groenten- of kippenbouillontabletten
- 2 grof gesneden uien
- 1 grof gehakte grote winterwortel
- 1 kleine pompoen met schil, ontpit en grof gehakt
- 2 stengels bleekselderij in stukjes
- 2 eetl. olijfolie
- Gemalen zwarte peper en zout
- 150 g fijngesneden blokjes kaas naar keuze
- 8 sneetjes Juttersbrood of Donders dessem

Aan de slag

Doe de pompoen, uien, winterwortel en bleekselderij met 1 liter water en de bouillontabletten in een soeppan, breng aan de kook en laat dit ca. 25 minuten pruttelen. Kook in-tussen de boerenkool apart gaar in gezouten water in 25 minuten, laat vervolgens goed uitlekken in een vergiet. Pureer vervolgens het pompoenmengsel met de staafmixer tot een gladde soep, roer er de olijfolie door en indien nodig nog een beetje water om de soep te verdunnen. Roer dan de uitgelekte boerenkool door de soep en breng op smaak met versgemalen zwarte peper en wat zout. Schep de soep in de soepkommen en garneer met een kleine handje kaas.

Voor bij de soep

Serveer met de sneetjes Juttersbrood of Donders dessem en drink hier een heerlijke Herfst bockbier bij of een pittige gemberthee.

Fotoworkshops natuurfotografie

Hou je van fotograferen in de natuur? Ben je benieuwd naar de mooiste plekjes op Schiermonnikoog? Wil je planten en dieren ontdekken die voor de onoplettende wandelaar verborgen blijven? Op het goede moment op de juiste plaats zijn is de formule voor succes. Eilander Folkert Abma struint hier zijn hele leven door de natuur en kent het gebied als z'n broekzak. Gepassioneerd toont hij je de mooiste plekjes van het eiland, bijzondere fenomenen van dit moment en hij

helpt je graag om een verhaal te vertellen in je foto's. Ook als je meer wilt weten over het instellen van diafragma, sluitertijd, iso-waarde of compositie heeft hij tips voor je. Ga je graag met Folkert op pad? Alleen, met je vrienden, familie, collega's of in een kleine groep met vier andere deelnemers? Er is een ruim aanbod van workshops beschikbaar. Breng je favoriete camera mee, van smartphone tot spiegelreflex. Folkert staat open voor ieders wensen en streeft naar een persoonlijke benadering. Kijk bij dewittehaas.nl voor het volledige aanbod van de fotoworkshops.

21 OKTOBER

Ontmoeting met de walvis

In Restaurant de Berkenplas is een filmvertoning van 'Whale Rider'. Whale Rider is een film uit 2002 van Niki Caro, gebaseerd op het gelijknamige boek van Witi Ihimaera. De film vertelt hoe een jong Maori-meisje opgroeit tot held van haar stam, als blijkt dat zij de gawe van de

"ouden" bezit om te kunnen praten met walvissen. De film biedt een onopgesmukt beeld van de Maori-samenleving van deze tijd, maar toont tegelijkertijd hoe belangrijk de traditionele culturele waarden zijn voor het voortbestaan van deze gemeenschap. Meer info op www.waddenvreugd.nl

Vip zonder franje

We herkennen het allemaal. Een passie die is blijven liggen, dromen die maar niet willen vlotten, een verstoorde work-life balance of twijfel bij een belangrijke keuze. Henno Hogervorst (1972) kan door zijn ervaringen als buitenjongen, gecombineerd met klimmen in de alpen en het reddingwezen op zee, uitdagingen en vraagstukken op een natuurlijke wijze vormgeven.

Hij houdt ervan om ongebaande paden te betreden en op zoek te gaan naar inspiratie. Deze manier van leven heeft geleid tot het unieke coaching programma VIP zonder franje op Schiermonnikoog. Tijdens deze dag ga je samen op pad in het rustige ritme en in de gezonde lucht van het prachtige eiland. Want zoals Henno zegt: "Buiten zijn de antwoorden op veel vragen te vinden."

- * Patat & Snacks
- * Burgers & broodjes
- * Menu's & Salades
- * IJs & Drinks
- * Eigen bezorgdienst
- * Cateringen
- * Hét adres voor groepen

Schiermonnikoog, charme in ieder jaargetijde...
Reis met ons mee!

Een eiland met een gevarieerd landschap,
 uitbundige plantengroei en rijke vogelstand.
 Een paradijs voor fietsers en wandelaars.

Wij verzorgen de overtocht, gegarandeerd en
 veilig, met moderne veerboten en watertaxi's.
 Al ruim 100 jaar en bovenal met toegewijde
 medewerkers. Want wij zijn trots, natuurlijk
 op Schiermonnikoog! En op ons bedrijf.

WAGENBORG PASSAGIERSDIENSTEN
 Reeweg 4, 9163 GV Nes Ameland

0900 - 9238
 (€ 0,70 / per gesprek)

+31 854 011 008
 (vanuit buitenland)

www.wpd.nl

Schiermonnikoog.com

**Je kent het wel. Dat moment dat de boot afvaart
 van het vasteland. Dag alledag.**

**Hallo eilandgevoel. Wij zijn Schiermonnikoog.com.
 Een online platform voor huurders en verhuurders
 die een zorgeloze vakantie op
 Schier willen ervaren of aanbieden.**

*Liefs
 Rink & Inas*

Vakantieverblijf It Aude Kolonyhúis

"Voormalig RK kinderkoloniehuis St Egbert"

Studio's, appartementen en
 groepsaccommodaties

diverse accommodaties met privé jacuzzi

Halverwege de Badweg, tussen dorp en Noordzeestrand

NIEUW SchierGeluk VAKANTIEVILLA

10
 persoons

- Ruim en comfortabel • Modern en luxe ingericht
- Sauna & Wellness • Ideaal gelegen • Veel privacy

Uniek gelegen op een duin
 aan de rand van het dorp.
 SchierGeluk is een modern
 en sfeervol huis, geschikt voor
 max.10 pers. Het grote huis
 heeft 3 verdiepingen, een grote
 woonkeuken, 3 badkamers en
 een grote woonkamer met een
 prachtig uitzicht.

**Zomers perfect,
 's winters ideaal**
 Wilt u met uw (klein-)
 kinderen, familie of
 vrienden genieten op het
 prachtige Schiermonnikoog,
 dan zal SchierGeluk uw
 verwachtingen overtreffen.
 Het huis ligt vrij, met een
 grote omheinde tuin rondom.
 Er zijn meerdere terrassen
 en een heerlijke overdekte
 loungehoek.

Zandpad 2, Schiermonnikoog

www.schiergeluk.nl Peter Reilman 06 1412 1416

KINDERACTIVITEITEN

Lekker chillen in de bieb
Heb jij de nieuwe bieb in het Dorpshuis al ontdekt? De jeugdafdeling boven is een heerlijke plek om te chillen in een zitzak, om op de twee computers te spelen en in de zithoek kun je lekker relaxed lezen met je vrienden en vriendinnen. We hebben genoeg stripboeken om door te bladeren, of wat dacht je van boeken over haaïen, voetbal, paarden of dino’s? Of kookboeken met recepten om lekkere taarten te bakken? Ook zijn er veel leuke dvd’s om te lenen. Kom langs, ook als je niet lid bent. Kijk voor de activiteiten in de bieb op www.vv-vschiernonnikoog.nl

Dier- en Speelweide Witte Winde
Vaste bewoners van de kinderboerderij zijn de ezels, de twee KuneKune varkens Rosie en Akka, een leuke variatie schapen, geiten en natuurlijk de 4 hertjes. Tijdens de openingstijden kun je de cavia’s voeren. Verder zijn er nog kippen, een koppel eenden en een grote volière waar verschillende vogels hun plekje hebben gevonden. Sponsor de kinderboerderij door een leuke kleurplaat of speurtocht te kopen in het informatiecentrum Het Baken. In de speurtocht helpen jullie kabouters Joris met zijn kinderen zoeken, doe je mee? Dagelijks geopend van 15.30

Op avontuur met Lytje Willem
Denk jij lekker rustig op vakantie te gaan? Het recreatieteam van Lytje Willem denkt daar héééél anders over! Lytje Willem neemt je tijdens alle schoolvakanties mee op grootse avonturen en laat je ons eiland op een manier beleven die je niet eens had durven dromen. Wat denk je van laser-gamen, stoere natuurknutsels, koekjes bakken, een vreselijk spannende spooktocht, vossenjacht en een flinke pot Levend Stratego? Voor de kleintjes hebben we een geweldige poppenkast, piratenfestijn, speurneusjes en een heuse mini-disco. Oh wacht, vergeet ook niet de bingóóó, survival XL, Wie is de Mol en weerwolven. Pffff... en dat is nog lang niet alles! Je kunt het zo gek niet bedenken of je kunt het samen met Lytje Willem beleven.
Ga je mee op avontuur?! Je vindt het activiteitenprogramma via www.lytjewillem.nl.

Spelletjesfans opgelet!
Lytje Willem is DOL op spelletjes spelen. Zo erg zelfs, dat hij een mega Spelletjeskast heeft: dé sport- en spel-uitleen van Schiermonnikoog. In deze kast(en) vind je kleine spelletjes, bord- en kaartspellen, grote gezelschapsspellen, speelgoed voor de kleinste ukkies en stoere attributen voor buitensporten met je familie of groep. Wie daag jij uit voor een potje 30 seconds, Ticket to Ride en Regenwormen? Heb je zin om lekker actief op het strand te spelen? Of wil je met je vriendengroep een avond lasergamen in het bos? Dat kan allemaal! *Bekijk www.spelletjesopschier.nl voor het toffe aanbod.*

uur tot 16.30 uur. Het speelterrein gaat nooooooit dicht! Ook hier geldt dat de maatregelen opgesteld door het RIVM in acht genomen worden. *Volgen jullie ons al op facebook? @wittewindeschiermonnikoog*

Met je familie aan de wandel
Wandelen suf? Niet als je de familieroute Berkenplas loopt! Loop gezellig met je opa, oma, ouders, broers en zussen deze route. Je vindt onderweg geen bewegwijzering, maar je kunt deze natuurlijk downloaden via de app van Natuurmonumenten. De route start en eindigt in het centrum van het dorp. Waar je verder langs loopt vertellen we hier niet, maar je komt in ieder geval wel langs de griezelschouw... En zeg maar tegen je opa en oma dat er onderweg ook bankjes zijn om te rusten!

22 OKTOBER

Tijdreis met de Walvissen
Workshop voor grootouders en kleine kinderen en andere nieuwsgierige mensen. Grootouders vertellen hoe ze de zee en het strand vroeger beleefden, toen er nog veel walvissen rondzwommen en de stranden en de zee schoon waren. Daarna mag jij aan je opa en oma vertellen wat de zee en het strand voor jou betekenen. Tijdens deze workshop doen we ook oefeningen die met je zintuigen te maken hebben en gaan we mediteren met een mooie intentie om de wereld weer schoon te maken. Tenslotte gaan we onze ervaringen op het strand afbeelden met natuurvoorwerpen en maken we er foto’s van ter herinnering. *Meer info en aanmelden: www.waddenvreugd.nl*

Braakballen pluizen
Wat eet een uil eigenlijk?! Als je dat wel eens wilt zien, kun je braakballen komen pluizen bij informatiecentrum Het Baken op Schiermonnikoog. Zo krijg je precies te zien welke dieren er op het menu staan van de ransuil en de kerkuil. Ook leer je hoe een uil geruisloos kan vliegen en waarom hij zo goed kan horen.

Coole expositie in Het Baken
In de tentoonstelling maak je op interactieve wijze kennis met het Nationaal Park, de rijkdom van het Werelderfgoed Waddenzee en de bijzondere plaats die Schiermonnikoog daarbij inneemt. Sta oog in oog met zeehond en lepelaar, bewonder de sterrenhemel boven het eiland, bestudeer de unieke flora en fauna en ervaar de seizoenen op Schiermonnikoog. Niet te missen zijn de grote maquette van het eiland en de vertrek- en aankomsttijden van... vogels!

OERRR Wilde Buiten Dag
Dieren spotten, slootje springen, vuur maken, marshmallow roosteren op blote voeten lopen, sporen zoeken, touw knoppen, klimmen, rennen, klauteren en nog veel meer... Ben jij klaar om een boswachter van OERRR te worden? Ga dan de challenge van OERRR aan! Kom samen met je ouders naar deze superstoere activiteit. Je gaat op avontuur rond de Berkenplas en leert alle skills die je nodig hebt om een echte boswachter te worden. Kom klimmen, klauteren, bouwen en sjouwen en nog veel meer. Verzamel alle stempels in het boswachterspaspoort en ontvang na afloop het enige echte boswachtersdiploma van OERRR. Trek laarzen en oude kleren aan want boswachters van OERRR zijn niet bang om vies te worden! Deze activiteit is gratis voor alle kinderen die lid zijn van OERRR. Niet-leden betalen 8,- per kind. Volwassenen mogen gratis naar binnen.

STEUN DE NATUUR VAN SCHIERMONNIKOOG

Word lid van Natuurmonumenten

Natuurmonumenten

Word lid van Natuurmonumenten aan de balie van informatiecentrum Het Baken en ontvang:

- ✓ Een waardebon van €10,00 te besteden op Schiermonnikoog.
- ✓ Het prachtige boek 'Beleef de natuur' met 80 verrassende tochten door heel Nederland.
- ✓ Elk kwartaal het mooie en uitgebreide magazine Puur Natuur.
- ✓ Tot 30% korting op activiteiten, excursies en cadeaus in de webshop van Natuurmonumenten en bij informatiecentrum Het Baken.
- ✓ Alle wandel- en fietsroutes van Natuurmonumenten in de route-app op je mobiel.

Informatiecentrum Het Baken • Reeweg 9 •
9166 PW Schiermonnikoog • T +31519531233

SPAR **BRUNEKREEF**
Schiermonnikoog

De complete supermarkt met een uitgebreid assortiment
verse producten, bio producten en veel meer

www.sparbrunekreef.nl

Tel: 0519-531254

Middenstreek 2 Schiermonnikoog

Het Dorpshuis Schiermonnikoog

- zalen voor 20-200 pers.
- congressen
- bioscoop
- video installatie
- geluidsinstallatie
- ringleiding systeem
- bar
- recepties
- vergaderingen
- feestzaal
- cursusruimte

Voor activiteiten in en uit alle richtingen

Telefoon 0519-531456 • info@dorpshuisschiermonnikoog.nl • www.dorpshuisschiermonnikoog.nl

Voor onder andere
diverse verse- en
gebakken vis,
plates, schalen
en uiteraard de
Hollandse nieuwe!

U vindt ons onder de witte toren in het dorp

www.schiermonnikogervishandel.nl | noorderstreek 38, 9166 NR | 0519 531743 | vishandel.schier@knid.nl

Eilander Balg Expres
Unieke strandrit naar de oostpunt van het eiland: de Balg

reserveren en vertrek bij
het bezoekerscentrum

Informatiecentrum Het Baken

Natuurmonumenten
VVV Schiermonnikoog

Reeweg 9
0519-531233
hetbaken@natuurmonumenten.nl
info@vvvschiermonnikoog.nl
info@np-schiermonnikoog.nl

www.vvvschiermonnikoog.nl
www.natuurmonumenten.nl/
schiermonnikoog
www.np-schiermonnikoog.nl

Openingstijden

maandag t/m zaterdag
09:00 – 17:00 uur
zondag 10:00 – 14:00 uur

Toegang

Gratis

SHOPPEN IN HET BAKEN

Pottle

Van glazen tot vazen en van potten tot deze grow-kit – sinds kort staan de duurzame producten van Pottle in de winkel van het Baken te pronken. Pottle is een gloednieuwe start-up in Leeuwarden en redt drank- & wijnflessen van de glasbak om deze in hun circulaire werkplaats om te toveren tot iets nieuws. Met een team van kansrijke mensen die het in hun leven lastig hebben of hebben gehad, upcyclen ze het glasafval naar kwalitatief hoogwaardige producten waarop wij trots zijn om ze in onze winkel te hebben.

Handpop

Is het geen schatje, deze handpop van Re-PETs? Het is een superzachte, duurzame zeehondenknuffel die met behulp van wat creativiteit en fantasie tot leven komt en de mooiste verhalen kan vertellen. De knuffels van Re-PETs zijn voor 100% gemaakt van gerecyclede plastic flessen, zonder afbreuk te doen aan het ontwerp of het gevoel van het pluche. Naast de handpop, hebben we nog meer knuffeldieren die onze gasten graag gezelschap houden tijdens hun verblijf op Schier... én natuurlijk thuis!

Informatiecentrum Het Baken

Sinds mei 2021 heten Natuurmonumenten en VVV Schiermonnikoog je van harte welkom in Informatiecentrum Het Baken, jouw startpunt om het eiland Schiermonnikoog goed te leren kennen.

Het Baken is dé plek voor het boeken van (natuur-) excursies, activiteiten en accommodaties. Natuurlijk kun je er ook terecht voor algemene informatie over Schiermonnikoog met haar rijke cultuurhistorie, authentieke bezienswaardigheden en prachtige flora en

fauna van het Nationaal Park. In de tentoonstelling maak je op interactieve wijze kennis met het Nationaal Park, de rijkdom van het Werelderfgoed Waddenzee en de bijzondere plaats die Schiermonnikoog daarbij inneemt. Sta oog in oog met zeehond en lepel, bewonder de sterrenhemel boven het eiland, bestudeer de unieke flora en fauna en ervaar de seizoenen op Schiermonnikoog. Niet te missen zijn de grote maquette van het eiland en de vertrek- en aankomsttijden van vogels; Schiermonnikoog is immers dé hotspot

voor vogelliefhebbers. Ook vind je in de winkel van Het Baken Wadden- en streekproducten, souvenirs, speurtochten en de mooiste wandel- en fietsroutes van Schiermonnikoog.

Laat je in het nieuwe informatiecentrum inspireren over de unieke natuur van het Nationaal Park en ervaar het eilandgevoel. Het team van Natuurmonumenten en VVV staan er met veel expertise en plezier voor je klaar.

MEDEWERKER IN DE KIJKER

Mary Stielstra

Informatrice en inkoop winkel

Het is alweer 30 jaar geleden dat ik op mijn negentiende naar Schiermonnikoog verhuisde. Ik ben hier gekomen om in de kapsalon te werken, maar het duurde niet lang voordat ik voor mezelf ben gaan knippen. Van de 27 jaar die ik hier heb gewoond, heb ik 25 jaar mijn eigen salon gehad. Het knippen werd routine en ik miste de uitdaging, dus was het tijd voor wat nieuws. Na vier maanden overbrugd te hebben als badjuffrouw, kwam er een vacature vrij bij de VVV. Ik twijfelde geen moment om te solliciteren en ben nog iedere dag blij dat ik ben aangenomen.

Los van dat we een ontzettend gezellig team hebben, kan ik bij de VVV echt mijn ei kwijt. Niet alleen als informatrice, maar vooral in de winkel. Van het uitkiezen van nieuwe producten tot het bijvullen en netjes houden van de schappen: ik krijg alle vrijheid om mijn eigen gang te gaan, waardoor ik nieuwe dingen blijf leren en ontdekken. Daarbij geniet ik enorm van de gesprekken aan de balie, vooral met eilanders.

Die spreek ik tegenwoordig alleen nog maar in het Baken, want in 2020 ben ik met mijn gezin naar Dokkum verhuisd. Schiermonnikoog is geweldig en vooral de natuur mis ik dagelijks, maar ik gunde mijn puberende tweelingdochters een bredere sociale ontwikkeling

“Dankzij mijn baan bij de VVV sta ik toch nog met één been op het eiland”

dan het eiland ze kon bieden. Het zijn twee meiden van 14 die zich nu, in Dokkum, echt beginnen te ontwikkelen als twee mooie, jonge dames. De liefde voor je gezin gaat boven alles, dus de verhuizing naar het vaste land was het zeker waard. Bovendien zullen we nooit écht weg zijn van Schiermonnikoog: dankzij mijn baan bij de VVV sta ik toch nog met één been op het eiland en blijf ik me verbonden voelen met de eilanders. Ook mijn man Theo, met wie ik sinds mijn eerste jaar op Schiermonnikoog samen ben, werkt hier nog. Het is grappig om elkaar in onze lunchpauzes, die ik vaak doorbreng bij mijn schoonvader, tegen te komen op het eiland waar we elkaar hebben ontmoet.

NATIONAAL PARK SCHIERMONNIKOOG

Project Donkerte op Schiermonnikoog afgerond

De afgelopen anderhalf jaar hebben we hard gewerkt aan de realisatie van het project Donkerte op Schiermonnikoog. In het kader van dit project zijn verschillende initiatieven genomen om de donkerte op ons eiland nog wat meer in het maanlicht te zetten. Het project maakt deel uit van het programma De donkerte van het Waddengebied en is ondersteund door het Waddenfonds.

Grote Beer

Op het terrein van de speelnatuur van OERRR is een prachtig klimobject verrezen: de Grote Beer. Overdag kan hierin naar hartenlust worden geklauterd en als het donker is geworden, kun je lekker in een van de netten gaan liggen en naar de sterren kijken. In de buurt vind je verschillende nachtplanten, zoals teunisbloem en kamperfoelie. Ga ook eens op zoek naar de vijf tegels waarop diverse nachtthema's worden uitgelicht. En kun jij misschien de poolster vinden?

Bakfiets

Speciaal voor het sterrenkijken is een unieke bakfiets ontworpen. Aan boord bevinden zich niet alleen een heuse sterrenkijktelescoop, maar ook vijftien stretchers, zodat deelnemers op een comfortabele manier hun blik op de sterrenhemel kunnen richten. En als het onverhoopt bewolkt weer is, kan op een scherm worden gekeken naar fraaie beelden van sterren en planeten.

Vleermuizen

Een derde thema dat aandacht heeft gekregen, zijn de vleermuizen op het eiland. Er zijn meer vleermuiskasten opgehangen en we hebben een extra batdetector aangeschaft, waarmee

vleermuissignalen kunnen worden opgevangen en omgezet in voor ons waarneembaar geluid. Houd de komende edities van de Lytje Pole in de gaten voor nieuwtjes over deze bijzondere vliegende zoogdieren.

Meer weten?

Nieuwsgierig geworden naar het donker op Schiermonnikoog? Scan de QR code en download de 'nachtwandeling op Schiermonnikoog' of ga mee met een avondwandeling of een sterrenexcursie. Het precieze excursieprogramma vind je op onze website. Aan de balie van informatiecentrum Het Baken is ook meer informatie verkrijgbaar. Vraag bijvoorbeeld eens naar de gratis nachtk kaart van Schiermonnikoog.

Op woensdag 12 oktober organiseren Natuurmonumenten en onderzoekers van VU Amsterdam een nachtvlin derwandeling. Kijk op de website van Nationaal Park Schiermonnikoog (np-schiermonnikoog.nl) voor meer informatie. Je bent van harte welkom!

SCAN DE QR CODE

Eten en gegeten worden

In het najaar komen er heel veel trekvogels naar Schiermonnikoog. Een deel van deze vogels komt hier alleen een poosje opvetten voordat ze weer verder trekken. Een ander deel blijft de hele winter op het eiland. Allemaal komen ze af op het vele eten op Schiermonnikoog.

Schelpen en wormen in de wadbodem, allerhande besjes aan struiken in de duinen, verschillende planten op de kwelder en gras in de polder zijn hier in overvloed te vinden.

Er is ook een vogelsoort voor wie de aanwezigheid van al die trekvogels juist de reden is om op Schiermonnikoog te komen overwinteren: de slechtvalk. Slechtvalken lusten namelijk graag trekvogels. De slechtvalk is een spectaculaire jager, die andere vogels in de vlucht vangt. Hij duikt van grote hoogte met een ongelooflijke snelheid van wel 300 km per uur op zijn prooi af. Voordat de prooi weet wat hem overkomt wordt hij gegrepen door de scherpe klauwen van

de valk. De gevangen vogel is meestal op slag dood door de botsing.

Slechtvalken vangen op deze manier allerlei vogels, van lijsters tot steltlopers tot eenden en ganzen. De enorme snelheid die hij bereikt in zijn duikvluchten maakt de slechtvalk de snelste vogel ter wereld. Ieder jaar overwinteren er op Schiermonnikoog meerdere slechtvalken. Als je er een wilt zien, moet je goed opletten op palen op het strand, op de kwelder of in de polder. Slechtvalken zitten vaak op zo'n paal op de uitkijk. Ook als je een grote groep vogels in paniek ziet opvliegen moet je even goed om je heen kijken. Best kans dat een jagende slechtvalk de veroorzaker van de paniek is.

Slechtvalk op het Schiermonnikoogse strand

Zwerfkatten op Schiermonnikoog

In februari is er een start gemaakt met het vangen van zwerfkatten in het Nationaal Park Schiermonnikoog. In het natuurgebied speelt al langer een probleem met verwilderde katten. Daarom heeft het Nationaal Park in samenwerking met Stichting Zwerfkatten Nederland een plan ontwikkeld om de katten te vangen en te herplaatsen aan de vaste wal.

Voordat er gestart werd met de vangacties heeft de werkgroep alle kattenbezitters van Schiermonnikoog de gelegenheid gegeven zijn of haar kat/poes kosteloos te laten chippen en te laten castreren of steriliseren. Hiervan is volop gebruik gemaakt. Het vangen van de zwerfkatten op Schiermonnikoog is van belang voor zowel de zwerfkatten als hun prooien. Inmiddels zijn er meer dan 22 katten gevangen in speciale vangkooien. De gevangen katten gaan, indien zij niet gechipt zijn en geen adres op Schiermonnikoog hebben, naar Stichting Zwerfkatten Nederland aan de wal. Daar worden ze opgevangen en later herplaatst.

In het najaar worden de vangacties vervolgd. Voor meer informatie kun je een bericht sturen naar info@np-schiermonnikoog.nl.

Verwildeerde kat

NATIONAAL PARK SCHIERMONNIKOOG

Aardsterren

Bij een paddenstoel denk je al snel aan een ding met een hoed en een steel. Maar dat hoeft niet zo te zijn, paddenstoelen kunnen ook allerlei andere gekke vormen hebben. De aardster is een leuk voorbeeld, die ziet er uit als een bolletje met een ster er omheen. In het bolletje bevinden zich de sporen van de aardster. Door een klein gaatje aan de bovenkant komen de sporen naar buiten, bijvoorbeeld als er een regendruppel op valt of als je het bolletje even aanraakt.

Op Schiermonnikoog komen zes verschillende soorten aardsterren voor. Het vaakst zie je de gekraagde aardster. Als de gekraagde aardster nog niet rijp is, is hij bijna onherkenbaar als paddenstoel. Hij lijkt dan op een bruine ui of een tulpenbol. Pas als de buitenste laag openbarst en de verschillende delen zich als een ster omkrullen, zie je dat het om een aardster gaat. Een andere grappige aardster die je op het eiland kunt zien is de kleine aardster. Die is veel kleiner, het bolletje heeft zo’n beetje het formaat van een konijnenkeutel. Aardsterren horen bij de saprofieten: paddenstoelen die leven van dood materiaal. Veel saprofieten groeien op dood hout, maar aardsterren groeien

juist op afgefallen bladeren. Ze breken de dode bladeren af om er voedingsstoffen uit te halen. Je vindt aardsterren daarom vaak onder een heg. Ook houden ze erg van kalk in de bodem, dus de kalkrijke Schiermonnikoogse duinen zijn een prima plek om aardsterren tegen te komen!

Gekraagde aardster

Herfstbladeren

Iedereen weet wel dat de herfst het seizoen is van de vallende blaadjes. Maar waarom laten bomen in de herfst eigenlijk hun bladeren vallen? En waarom veranderen die bladeren dan eerst nog van kleur?

Het begint allemaal in het voorjaar en de zomer, als de boom mooie groene bladeren heeft. De groene kleur van de bladeren wordt veroorzaakt door bladgroenkorrels. In die bladgroenkorrels kan een boom met behulp van zonlicht suikers maken, de zogenaamde fotosynthese. Maar in het najaar is er steeds minder zonlicht en steeds minder fotosynthese. Daarom gaat de boom zich klaarmaken voor de winter. Hij trekt het kostbare bladgroen terug uit de bladeren en slaat het op in de stam of de wortels. Op dat moment veranderen de bladeren van kleur: ze worden geel of oranje. De gele en oranje kleurstoffen zaten altijd al in de bladeren, maar ze werden in de zomer overstemd door het felle groen van de bladgroenkorrels.

Als de herfst nog wat verder vordert en de temperatuur begint te dalen, wordt het tijd voor de boom om zijn bladeren te laten vallen. Als het koud is, verdamppt een boom namelijk meer water via de bladeren dan hij via zijn wortels kan opnemen. Als een boom in de winter nog bladeren zou hebben, zou hij uitdrogen. Daarom maakt de boom een kurklaagje tussen zijn bladeren en zijn takjes. De bladeren worden nu bruin omdat ze uitdrogen, en ze zitten nog maar nauwelijks vast aan de takken. Uiteindelijk zullen de bladeren door hun eigen gewicht uit de boom vallen, als ze er niet al eerder door de wind zijn uitgewaaid.

Overal besjes in de duinen

Donkerblauwe vlierbessen, rode rozenbottels, roze met oranje kardinaalsmutsen, en steeds meer oranje duindoornbessen. Naarmate je in het najaar dichterbij het strand komt zie je in de duinen overal struiken met bessen.

De struiken zitten vaak vol met lijsters en spreeuwen die zich tegoed doen aan dit feestmaal. Het komt de vogels heel goed uit dat de bessen precies rijp zijn op het moment dat ze vanuit hun broedgebieden in Noord-Europa op Schiermonnikoog aankomen. Er is genoeg te eten en dat kunnen ze wel gebruiken na hun lange, vermoeiende reis. Je kunt duidelijk zien welke bessen de vogels het lekkerst vinden: die van de

vlier zijn meestal als eerste op en aan de duindoorn blijven ze het langst hangen. Duindoornbessen zijn nogal zuur, daarom eten de vogels eerst alle andere bessen op voor ze aan de duindoorn beginnen. Soms blijven de duindoornbessen zo lang hangen dat ze beginnen te gisten aan de struik. Dat levert een bijzonder schouwspel op: dronken vogels in de duinen!

Rimpelroos neemt de overhand

De rimpelroos of Japanse bottelroos (*Rosa rugosa*) is een roos die van oorsprong afkomstig is uit Azië. Daar groeit de soort langs de kust. Het is een sterke, wilde rozensoort die in Nederland uitstekend geschikt is voor gebruik als haagplant in de tuin.

Veel mensen zien deze mooi geurende roos met feloranje of oranje-rood gekleurde bottels ook als een typerende plant voor de Waddeneilanden. De plant doet het gewoon erg goed op de Waddeneilanden. Zo goed zelfs dat ze het eiland Borkum in Duitsland helemaal veroverd heeft. De rimpelroos staat niet voor niets op de lijst van invasieve exoten. Invasieve exoten zijn planten- of diersoorten die niet van nature in ons land voorkomen. Ze zijn door toedoen van de mens in onze natuur terecht gekomen. Hoewel ze op het eerste gezicht een mooie toevoeging kunnen zijn, richten ze vaak veel schade aan in de natuur. Omdat hier hun natuurlijke vijanden en ziekten ontbreken, kunnen invasieve exoten gaan woekeren. Het grootste probleem hiervan is dat ze inheemse soorten kunnen verdringen. Daarom haalt Natuurmonumenten exoten, daar waar dat mogelijk is, weg. In de duinen van Schiermonnikoog komt de rimpelroos steeds meer voor. In het gebied achter de Kobbeduinen begroeit de rimpelroos zelfs een hele

duinpartij waardoor andere natuur veel minder kans krijgt. Om op Schiermonnikoog te voorkomen dat de rimpelroos de overhand krijgt, maakt Natuurmonumenten het duin achter de Kobbeduinen rimpelroosvrij. De werkzaamheden beginnen in oktober en duren één tot twee weken lang. Moch je hier vragen over hebben, dan kun je contact opnemen met Jan Willem Zwart (j.zwart@natuurmonumenten.nl), coördinator natuurbeheer bij Natuurmonumenten.

NATIONAAL PARK SCHIERMONNIKOOG

Uitvoering project Wij&Wadvogels Schiermonnikoog gaat van start

In het kader van het project Wij&Wadvogels werken de boswachters van Natuurmonumenten sinds 2020 aan een plan voor meer broed- en rustruimte voor wadvogels én verantwoorde voorzieningen om de vogels te bekijken in Nationaal Park Schiermonnikoog.

Partijen als Natuurmonumenten, Vogelbescherming Nederland, gemeente Schiermonnikoog, Nationaal Park Schiermonnikoog, Wetterskip Fryslân, provincie Fryslân en Rijkswaterstaat hebben hiervoor de handen ineen geslagen. In september 2022 gaat de uitvoering van de eerste fase van het plan bij de Westerplas van start.

Wij&Wadvogels

Wij&Wadvogels is een Wadden-breed project met verschillende deelprojecten waarin organisaties met elkaar werken aan een rijke Waddenzee. Eén van de deelprojecten bevindt zich op Schiermonnikoog en gaat specifiek over de Westerplas en het wad tussen de jachthaven en de veerdam. In de afgelopen twee jaar hebben de betrokken partijen met elkaar de mogelijkheden verkend om meer ruimte voor vogels te creëren. Bij dit proces waren eilanders en bezoekers ook uitgenodigd om mee te denken. Wij&Wadvogels wordt mogelijk gemaakt door het Waddenfonds, het ministerie van LNV en de drie Waddenprovincies.

De Westerplas

De Westerplas en het wad tussen de jachthaven en de veerdam zijn belangrijke gebieden voor wadvogels die Schiermonnikoog bezoeken. De Westerplas is één van de weinige grote zoetwaterplassen van het eiland. In het voorjaar broeden er eenden, lepelaars, aalscholvers en veel zangvogeltjes. Bij opkomend water zoeken veel vogels de beschutting van de Westerplas op om te overtuigen. De afgelopen jaren zijn de wilgen rond de Westerplas zo hoog geworden dat de plas bijna niet meer te zien is vanaf het schelpenpad. Vogelaars en fotografen proberen vaak toch een glimp van de vogels op te vangen door het rietveld in te lopen. Dat zorgt voor verstoring van de vogels die op de plas rusten. In september gaat aannemingsbedrijf W. Stienstra & Zn. B.V. aan de slag met het herstellen van het zicht op de Westerplas. Hiervoor moet veel wilgenstruweel teruggesnoeid en verwijderd worden. Vanaf het uitkijlduin en de groene dijk heeft straks iedereen weer zicht op de vogels van de Westerplas. In de noordwest hoek van de Westerplas laat Natuurmonumenten een nieuwe kijkscherm plaatsen dat extra ruimte biedt voor bezoekers om vogels op een verantwoorde manier te observeren. In het voorjaar 2023 wordt ook midden in de plas met sediment uit de Westerplas een broedeiland opgespoten. De boswachters hopen volgend jaar op veel nieuwe broedvogels zoals sterns en kokmeeuwen.

een groep lepelaars in de Westerplas

De Jachthaven

In de hoek van de jachthaven, tegen de dijk aan, broeden oeverzwaluwen, tureluurs en scholeksters. Ook heeft de hoek van de jachthaven zich de afgelopen jaren ontwikkeld als een zogenaamde hoogwatervluchtplaats (HVP). Bij hoogwater staan er soms honderden plevieren, scholeksters, grutto's en wulpen te wachten op het volgende laagwater. De vogels die afhankelijk zijn van de smalle strook op de grens van land en zee hebben het steeds moeilijker. Ze zijn gevoelig voor verstoring. Willen we ook in de toekomst van deze prachtige soorten blijven genieten, dan is het van belang dat we deze gebieden de komende tijd

aandacht geven. Natuurmonumenten en gemeente Schiermonnikoog willen het materiaal dat tijdens onderhoud aan de jachthaven vrijkomt gebruiken voor het creëren van zandplaatjes tussen veerdam en jachthaven. Daar kunnen wadvogels meer rust en ruimte vinden. De eilandjes dragen volgens de gemeente ook bij aan de beleefingswaarde van deze plek. Vanaf verschillende plekken kun je straks de vogels op een verantwoorde manier bekijken. Op dit moment zit dit onderdeel van het project nog in het vergunningstraject. Het streven is om de eerste zandplaatjes in 2023 te kunnen aanleggen.

Volg de lepelaars live op Animal Tracker

Het lepelaarbroedseizoen was in 2022 weer 'normaal'. Vorig voorjaar overstroomde de kwelder twee keer, waardoor de lepelaars pas heel laat kuikens hadden. De lepelaars kregen vorig jaar wel een record aantal kuikens, gemiddeld bijna twee per paar.

Dit voorjaar waren er geen overstromingen tijdens het broeden, maar het aantal kuikens was toch weer 'normaal', gemiddeld één per paar. In 2021 werden er heel veel platvisjes in de Waddenzee waargenomen, misschien zorgde dat voor het record broedsucces in dat jaar. In 2022 hebben zeven lepelaars een zender op gekregen. Daarmee kunnen ze live gevolgd worden. Zo kunnen de onderzoekers zien waar de lepelaars hun eten vandaan halen en waar ze naar toe trekken in de nazomer. De zeven lepelaars zijn live te volgen op de app Animal Tracker, die iedereen kan downloaden via de appstore. Als je de app opent en onder het kopje species

spoonbill intikt, kom je bij de gegevens over lepelaars terecht. Je kunt ook deze link volgen: <https://www.nioz.nl/en/blog/tracking-juvenile-spoonbills-2021>. Drie van de gezenderde lepelaars kennen we al een beetje, omdat ze al ringen om hadden. Dat zijn Amie, Artemis en Zilver. Artemis is in 2007 op Schiermonnikoog geboren en overwintert altijd in een klein meertje in het binnenland van Portugal. Als het goed is zien we hem daar nu live heen vliegen. Amie is geboren in 2015. Van haar is niet bekend waar ze overwintert. Hopelijk komen de onderzoekers daar nu achter! Zilver is geboren in 2014. Zij heeft helemaal op de oostpunt van Schiermonnikoog

gebroed en foerageert op het wad ten zuiden van de Balg. Ze overwinterde de afgelopen jaren aan de kust van Marokko. Het wordt spannend of ze daar dit najaar weer heen gaat en welke route ze vliegt. In zuid Spanje, bij de stad Cadiz, staan drie maanden lang vrijwilligers van de werkgroep Limes Platalea alle lepelaars die naar Afrika trekken te tellen. Zij zullen haar dan voorbij moeten

zien vliegen. Kijk ook eens op de app en volg alle zeven lepelaars van Schiermonnikoog naar het zuiden! Vier van de gezenderde lepelaars zijn volwassen lepelaars; de andere drie zijn jongen van dit jaar. Houd er wel rekening mee dat bij lepelaar kuikens zeker 60% het eerste jaar niet overleeft. Het is blijkbaar erg moeilijk om een volwassen lepelaar te worden.

Culinaire wandeling

Schiermonnikoog kent leuke cafés en restaurants die ook in november gezelligheid bieden. De culinaire wandeling is de uitgelezen manier om de verschillende restaurants van het eiland te ontdekken in combinatie met een frisse wandeling. Je loopt met je eigen gezelschap en in je eigen tempo één van de wandelroutes. Iedere route voert langs vijf sfeervolle locaties. Bij elke locatie krijg je een onderdeel van een vijf-gangenmenu geserveerd, met een bijpassend drankje.

Paddenstoelenwandeling

Tijdens de November Wandelmaand geeft de boswachter je tips en trucs om paddenstoelen te herkennen. De vliegenzwam ken je vast wel, maar judasoor of koraalzwam? Hoewel paddenstoelen het hele jaar door te zien zijn in Nationaal Park Schiermonnikoog, zijn de meeste toch in de herfst te bewonderen. In de vochtige, koele weken van het najaar staan ze op allerlei plaatsen in het bos en in de duinen. Ga op paddenstoelenexcursie met de boswachter van Natuurmonumenten en leer paddenstoelen herkennen op vorm, kleur en geur.

Jutterstocht

Wandel in november mee op Schiermonnikoog! De hele maand november organiseren de eilanders leuke, kleinschalige wandelingen onder leiding van ervaren, lokale gidsen. Ervaar de stilte van het eiland in deze rustige maand die nog prachtige, zonnige dagen heeft.

De wandelingen passen perfect bij al het moois van het eiland: geniet van de natuurwandelingen of blijf juist in en rondom het authentieke dorp om meer te leren over de cultuur en geschiedenis. Of ga eropuit en loop een van onze culinaire wandelingen waarmee je natuur afwisselt met lekkere hapjes en drankjes onderweg op verschillende horecalocaties.

Bevlogen eilanders vertellen je onderweg graag over de natuur, cultuur en het leven op het eiland. Het programma wordt door eilanders samengesteld en uitgevoerd door de VVV in samenwerking met Natuurmonumenten. Op deze pagina een greep uit het steeds groter wordende aanbod. Leden van Natuurmonumenten krijgen op veel wandelingen korting.

Wad eten we vandaag?

Heb jij wel eens over de bodem van de zee gewandeld? Met hoog water is de Waddenzee een echte zee. Maar met laag water valt een groot gedeelte droog en kan je struinen over het Wad. En dat is precies wat we in deze excursie gaan doen! We gaan op zoek naar de grote diversiteit aan planten en dieren die in dit unieke gebied voorkomen, met een speciale belangstelling voor alles dat eetbaar is. Uiteraard is de ervaring pas compleet wanneer we de zeevruchten en groenten hebben geproefd. We schuiven dan ook aan tafel bij Wad Anderz voor een fantastische proeverij. Na de ontdekkingstocht van een uur is er tijd om te proeven!

Bosbaden

Dompel je onder in de natuur en neem een bosbad samen met de boswachter! Tijdens deze tocht vertragen we ons tempo en verkennen we de natuur met al onze zintuigen. We laten ons verwonderen en verrassen door alles wat het bos en de duinen ons al voelend, luisterend, proevend en ruikend bieden. Bosbaden is bedacht in Japan, maar eigenlijk weet iedereen die regelmatig de natuur in gaat al lang dat je er ook tot rust kunt komen. Natuur helpt namelijk bij vermindering van stress en versterkt het immuunsysteem. Tijdens deze excursie hoor je er meer over én ondervind je het zelf.

Sterren kijken

Schiermonnikoog is uitgeroepen tot de donkerste plek van Nederland. Tijdens de sterrenwandeling kom je van alles te weten over sterren en planeten, de maan, het Melkwegstelsel en andere fascinerende hemelverschijnselen. Bij helder weer besteden we uiteraard veel aandacht aan de sterrenbeelden die op dat moment te zien zijn, maar ook bij bewolkt weer is deze wandeling door de duisternis beslist de moeite waard.

KNRM-wandeling

Een redder van de KNRM (Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij) neemt je mee op een wandeltocht en vertelt over het reddingwezen op het eiland. We bezoeken het boothuis, de kerk en andere belangrijke locaties uit de geschiedenis van de KNRM. Dit alles met verhalen vol met humor, maar ook met een serieuze toon.

Gluren bij de burens

Wandeling Vredenhof

Haal met inheemse planten nieuwe bezoekers naar uw tuin of balkon. Zo verschaft u voedsel aan vlinders, zweefvliegen en tal van andere insecten. Voedsel dat in de natuur onder druk staat. Het assortiment van kwekerij *De wilde Akelei* bestaat uit ruim 50 inheemse planten en 20 kruiden, gekweekt zonder bestrijdingsmiddelen en toevoegingen. Planten die u en uw leefomgeving iets extra's geven en eenvoudig te vervoeren zijn!

DE GROENE TIP VAN SCHIERMONNIKOOG

Claudine – Parijs:
*“Het herinnert mij
aan Schiermonnikoog!”*

Arjen – Rotterdam:
*“Genieten van uw
planten op ons
dakterras!”*

Henno's tips

Zadenmengsels

Weideklokjes

Wilde Margriet

KWEKERIJ DE WILDE AKELEI – REEWEG 3a – CENTRUM DORP
info@dewildeakelei.nl – www.dewildeakelei.nl – 06.24.500.485

Gemaakt met o.a.
onze kruiden

Schierzeep

Het heerlijke en
biologische souvenir van het eiland

Hotel van der Werff ANNO 1726

Eerste en oudste
hotel ter plaatse

Origineel interieur

Sfeervolle ouderwetse
gelagkamer

Reeweg 2 9166PX Schiermonnikoog 0519531203

hotelvanderwerff.nl

eten, drinken
& genieten...

Noderstraun

Dineren en lunchen met uitzicht op zee...

Tevens verhuur luxe appartementen

Badweg 32 | 0519- 531940 | www.restaurantnoderstraun.nl | info@restaurantnoderstraun.nl

De Ware Jakob

Gezellig uit eten op Schiermonnikoog.
Laat u verrassen door onze
gevarieerde keuken.

Langestreek 46
9166 LD Schiermonnikoog

0519 - 531687
dewarejakob.nl

HOTEL & BRASSERIE

Brakzand

Elke dag geopend voor
ontbijt, lunch en diner.
Wees welkom en
beleef de Brakzand.

Langestreek 66
9166 LE Schiermonnikoog
www.brakzand.nl

WINKELEN

De openingstijden van de winkels zijn duidelijk zichtbaar aangegeven op de winkeldeuren.

Bakkerij Donders

Middenstreek 12, tel. +31 (0)519-531265
www.bakkerijdonders.nl

Boekhandel Kolstein

Middenstreek 38, tel. 0519-532239
www.kolstein.nl

Drogisterij en kledingwinkel Streek 56

Langestreek 56 , tel. 0519-531962
www.streek56.nl

Lifestylewinkel Kleur aan Zee

Langestreek 17, tel. 0519-531033
www.kleuraanzee.nl

Kledingwinkel Schier Fashion

Middenstreek 29, tel. 0519-531293

Kado en woonwinkel 'T Wente

Langestreek 64, tel. 06-17252628
www.t-wente.nl

Pottenbakkerij Hjrre

Middenstreek 27
www.aleidablom.exto.nl

Snoepwinkel 't Peperhúsjen

Middenstreek 42, tel. 0519-531158
www.peperhusjen.nl

Supermarkt SPAR Brunekreef

Middenstreek 2, tel. 0519-531254
www.sparbrunekreef.nl

Doe-het-zelf winkel Dijkstra

Noorderstreek 26, tel. 0519-531762
www.bouwenopschier.nl

Kwekerij De wilde Akelei

Reeweg 3a, tel. 06-24500485
www.dewildeakelei.nl

Shop Het Baken

Reeweg 9 , tel. 0519-531233
www.vvvschiermonnikoog.nl

Lytje Kleur aan Zee

Reeweg 8
www.kleuraanzee.nl

Wijnwinkel Moody's

Middenstreek 29, tel +31(0)6-12336067
www.de4dames.nl

Van Schier Kaas & delicatessen

Reeweg 5
www.vanschier.nl

DIJK ocean store

Nieuwestreek 7, tel. 0519-251865
www.dijkoceanstore.nl

Zouterik

Middenstreek 11
www.zouterik.nl

Kledingwinkel Het Noorderlicht

Middenstreek 3
hetnoorderlichtschiermonnikoog@gmail.com

EVEN VOORSTELLEN

Postbode en Elvisfan Tim

Mijn naam is Tim Jan Huizinga, sinds 12 juni 2012 woon en werk ik op het eiland schiermonnikoog.

Als postbezorger bezorg ik iedere werkdag post, dagbladen en brievenbuspakketjes. Of het nou mooi of minder mooi weer is, het werk gaat elke dag door. Ik vind het een mooi baantje: je bent sportief bezig, altijd in de buitenlucht. Daarbij heb je contact met de eilanders en toeristen, af en toe maak je even een praatje. Dat maakt dat het werk ook leuk blijft. De post is niet mijn enige werk. Op het strand, aan het einde

van de badweg, staat strandpaviljoen Paal 3. Daar help ik mee met de op- en afbouw, en doe ik ook de nachtbewaking. Het paviljoen is een houten gebouw uit de jaren '50 en dus brandgevoelig. Gezien de grote hoeveelheid mensen die 's nachts naar het strand gaan om een feestje of een kampvuur te bouwen, is het noodzakelijk dat er iedere nacht iemand op de vlonder aanwezig is om de veiligheid te waarborgen. Het leven, werken en wonen is goed hier op Schiermonnikoog. In de zomer is het altijd druk met overal toeristen en in de winter is het een stuk rustiger, dan komen eilanders weer voor de dag en dan hebben zij hun eiland weer terug. Naast mijn dagelijkse baantjes, ben ik een grote

Elvis Presley-fan. Ik heb een grote verzameling van zijn cd's, lp's, dvd's en boeken. Deze zomer heb ik mijn droomreis naar Memphis USA Graceland gemaakt, het landgoed van Elvis Presley. Ongelooflijk mooi, prachtig en indrukwekkend!

Angelique leeft haar meisjesdroom

Mijn naam is Angelique de Jong-Luppes en ik ben geboren in Assen. Wij kwamen vanaf 1976 elke zomervakantie drie weken op de camping kamperen. Dat was altijd geweldig, de hele dagen buiten want het was altijd mooi weer.

Later huurden mijn ouders vakantiehuisjes, dat was toch wat comfortabeler en je hoefde niet zo veel bagage mee te slepen. Die huisjes waren toen ook al inclusief bedlinnen, dus dat scheelde nog een tas om mee te nemen. In 1991 kreeg ik een vakantie vriendje, een geboren en getogen eilander. We gingen samenwonen in Assen en zijn in

1996 op Schier getrouwd. In 2004 verhuisden we naar het eiland, waar Sjack de baan van zijn vader kon overnemen. Onze zoon Jorian was net vier jaar oud en ging gelijk naar de basisschool. Onze jongste zoon Kian werd in 2004 op Schier geboren. Met wat schoonmaakhuisjes en de schoonmaak van het wachtlokaal van Wagenborg op de veerdam, was ik veel thuis voor de jongens. Ongeveer in 2010 ging ik meehelpen bij de Linnenverhuur Schiermonnikoog, dat vond ik leuk en afwisselend werkawat ik met veel plezier deed. Daarnaast deed ik ook nog veel schoonmaakwerk. Na ongeveer 10 jaar bij de Linnenverhuur Schiermonnikoog gewerkt te hebben, kon ik dit bedrijf overnemen. Eindelijk mijn eigen bedrijf waar ik vroeger al van droomde, maar waar het nooit van

gekomen was! Ik doe dit nu bijna een jaar met heel veel plezier - lekker druk bezig zijn en leuk contact met mijn klanten.

Jelmer Pietersma

“Dat zijn de mooie acties!”

Het leven op Schiermonnikoog is op het ene moment rustig en dan ineens ook weer even druk. Zo omschrijft Jelmer, medewerker bij de Buitendienst van de Gemeente Schiermonnikoog, zijn relatie met het eiland.

Ook naast zijn werk is hij vaak buiten te vinden. Op het strand, in de duinen en in de polder. Daar zoekt hij met zijn metaaldetector in alle rust naar sporen uit het verleden. De spanning begint pas wanneer het apparaat begint te piepen. Zo vond Jelmer al een zilveren dubbeltje uit 1827 en een zilveren knaak uit 1961. Bijzonder, want zilveren munten vind je niet zo vaak. Voor zijn andere hobby neemt hij

ook veel tijd. Jelmer is namelijk vrijwilliger bij de Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij, ofwel de KNRM. Als kind ging hij altijd naar de Open Dag op de steiger en vond dat toen al machtig en prachtig. Sinds zijn eerste oefening in 2017 is Jelmer verknocht aan het reddingswerk. Serieus werk, met daarbij veel plezier. Van de vele acties die hij inmiddels meegemaakt heeft, springt een actie van afgelopen zomer er toch wel uit. Op de oostpunt van Schiermonnikoog lag een groot charterschip met een scheur in het onderschip. Meerdere boten kwamen snel ter plaatse. Met de reddingboot Koning Willem I zijn 19 opvarenden veilig naar Lauwersoog gebracht. Het kusthulpverleningsvoertuig van Schiermonnikoog bracht ondertussen spullen om het lek te dichten naar de oostpunt van het eiland zodat reddingboot Edzard Jacob deze naar de charter

kon brengen. Jelmer bleef aan boord van de het schip om te assisteren bij het dichten van het lek en bij de voorbereidingen om het schip naar Lauwersoog te slepen. Elf uur nadat alarm geslagen werd, was hij weer thuis. Dat zijn de mooie acties!

MUZIEK

Schiermonnikoog festival

Zoals de gekoesterde Jan Fischer van Hotel Van der Werff graag zei: 'Haasten doe je maar weer aan de wal'. Dus terwijl de tijd vertraagt en de golven, de wind, de duinen, de vogels én de mensen komen en gaan, neemt de muziek van 1 t/m 6 oktober het kleinste Waddeneiland over.

Inschepen voor een week wereldklasse: dit najaar loopt het vol met de beste kamermuzikanten van de wereld. In een ongestoorde wisselwerking tussen muziek en natuur ontdek je musici en composities uit alle windstreken, documentaires, lezingen, de onvolprezen masterclass van mezzosopraan Jard van Nes, nachtelijke sterrenwandelingen en excursies door de weergaloze natuur van het eiland: beleef het najaar omringd door 300 vogelsoorten, 18 kilometer strand en het wad.

De muziek schijnt in het licht van de actualiteit. Literair zwaargewicht Geert Mak en musicologische bruggenbouwer Leo Samama geven de wereld een gezicht in twee lezingen over oorlog, macht en moraal en de geheime stem

van Sjostakovitsj en Auerbach. En waar woorden niet altijd toereikend zijn, spreekt de muziek: de jonge Iraanse componist Ramin Amin Tafreshi opent het festival met een wereldpremière, waarna musici uit alle windstreken – maar allemaal geroemd om hun kunsten – aanstalten maken. Zo brengt slagwerker Dominique Vleeshouwers percussie-instrumenten van over de hele wereld naar Schiermonnikoog, steekt Remy van Kesteren het wad over met zijn selfmade harp en is sopraan Laetitia Gerards te horen in volksliederen uit o.a. Amerika, Armenië en Azerbeidzjan. Ook klinkt de Pianografe in het Oude Bezoekerscentrum, een interactieve installatie waarbij beeld en geluid samen een nieuwe wereld creëren.

1 OKTOBER

Middagconcert

Elke oktober loopt het op Schiermonnikoog vol met de beste kamermuzikanten van de wereld. Maar wie beslist daarover, het beste? Het helpt om deel te nemen aan de masterclasses tijdens de voorjaarseditie van het festival, de Schierse broedplaats in maart. Dit jaar koos jij, het publiek, wie meteen een volgende stap zou mogen zetten en zo kwam het in Londen gevormde Fibonacci Quartet winnend uit de bus in de categorie ensemble. De eerste officiële noten van deze festivaleditie zijn echter voor de Oostenrijkse violiste Iris Schützenberger in Mozarts verrukkelijke 32e vioolsonate, met Craig White als trouwe pianopartner.

2 OKTOBER

Lezing Geert Mak

Net als in de zestiende en zeventiende eeuw leven we in een fase van paradigmawisselingen, met alle fricties en onzekerheden die daarbij horen: over macht, over rechtvaardigheid, over religie en, bovenal, over de waarheid. Wat is nog waarheid? In 'Grote veranderingen: over historische aardverschuivingen, toen en nu' neemt historicus en schrijver Geert Mak een diepere laag van de geschiedenis en de actualiteit onder de loep.

3 OKTOBER

Openbare masterclass

Het najaarsfestival biedt buiten het concertprogramma een broedplek aan jong zangtalent: in dagelijkse masterclasses neemt Jard van Nes - een van de belangrijkste en meest veelzijdige mezzosopranen van haar generatie - plaats op de stoel van leermeester. De studenten behoren tot de top van hun generatie en zitten in de laatste fase van hun conservatoriumopleiding of hebben deze net afgerond. Als toehoorder kunt u hun ontwikkeling op de voet volgen in dagelijkse masterclasses in de Got Tjark. Met Craig White op piano.

4 OKTOBER

Ontbijtconcert

Het derde Jonge Talent dat het publiek afgelopen maart een plekje gunde in het 'grote' festival op Schiermonnikoog is de Argentijns-Nederlandse altviolist Anuschka Pedano. Zowel solistisch als in kamermuziek rijgt ze het ene succes aan het andere, met als voorlopig hoogtepunt een opname van Bruch's Romanze met LGT Young Soloists. Vandaag combineert ze geliefde melodieën (Sjostakovitsj, Wieniawski) met ontdekkingen van Paul Péron en Henri Büsser.

5 OKTOBER

Avondconcert

Er ging nauwelijks een week voorbij zonder dat er ergens in Wenen muziek klonk van Johann Nepomuk Hummel, dat moet de jonge Schubert ook zijn opgevallen. Minstens een keer ontmoeten ze elkaar, en Schubert bewondering blijkt al uit de opdracht van zijn laatste drie pianosonates aan zijn iets oudere collega. Trio Zeliha brengt ze vanavond opnieuw bij elkaar, beide met een strak in elkaar gestoken pianotrio. Dat van Schubert bleek zelfs zijn laatste voltooid werk, en het tweede deel is sinds Kubricks Barry Lyndon een favoriet thema in menige duistere tv-serie.

6 OKTOBER

Documentaire

Internationaal gelauwerd regisseur Oeke Hoogendijk reconstrueert het muzikale universum en het dramatische levensverhaal van de legendarische en controversiële componist Karlheinz Stockhausen. Licht toont de totstandkoming van zijn magnum opus; de meest radicale operacyclus uit de geschiedenis. Briljant, megalomaan, onuitvoerbaar, dit is slechts een greep uit de woorden die zijn gebruikt om de gigantische operacyclus Licht, geschreven door componist Karlheinz Stockhausen, te beschrijven.

Op deze pagina slechts een hele kleine greep uit het indrukwekkende aanbod. Kijk voor het volledige programmaoverzicht en voor kaarten op www.schiermonnikoogfestival.nl.

Festival gemist? Kom opnieuw naar het eiland en geniet van 11 t/m 16 maart van de Voorjaarseditie Schiermonnikoog Festival & ontdek de nieuwe generatie!

Informatiecentrum Het Baken

In de tentoonstelling van Het Baken maak je op interactieve wijze kennis met het Nationaal Park, de rijkdom van Werelderfgoed Waddenzee en de bijzondere plaats die Schiermonnikoog daarbij inneemt. Eén van de onderdelen in de expositie is een zeewateraquarium. In dit mini-zee-aquarium kun je een aantal dieren van wad en strand van dichtbij bekijken. Zo zwemmen er garnalen en visjes rond en lopen er

krabben over de bodem. Af en toe is er ook een bijzonder dier in het aquarium te zien, als we dat tijdens een excursie hebben gevonden. Natuurlijk is er ook uitleg bij de dieren van het aquarium. Aan de wand hangen leuke boekjes waarin je over elk dier kunt lezen hoe het heet en leeft. Ook hebben we een speciaal vergrootglas waardoor je nóg beter naar de aquariumdieren kunt kijken!

Rariteitenkabinet Gribus

In de receptie van It Aude Kolonyhûs aan de Badweg vind je de Gribusmannetjes die de afgelopen jaren op allerlei festivals in oude caravans hebben rondgereisd. Ook kom je hier een draak op sterk water tegen. Deze is ooit door Martin Roemers, zoon van de vuurtorenwachter, vlakbij de vuurtoren gevonden. Verder vind je hier de oude typemachine van Graaf von Bernstorff, geschonken door Auke Talsma, de kapiteinspet van Klaas Visser, blikseminslag, rariteiten van Stones fan en eilandgek Boudewijn Buch, de aorta van een potvis, de hele walvisvangst op de Willem Barentsz levendig in beeld gebracht en nog veel meer. Kom je verwonderen en verbazen!
www.itaudekolonyhus.nl

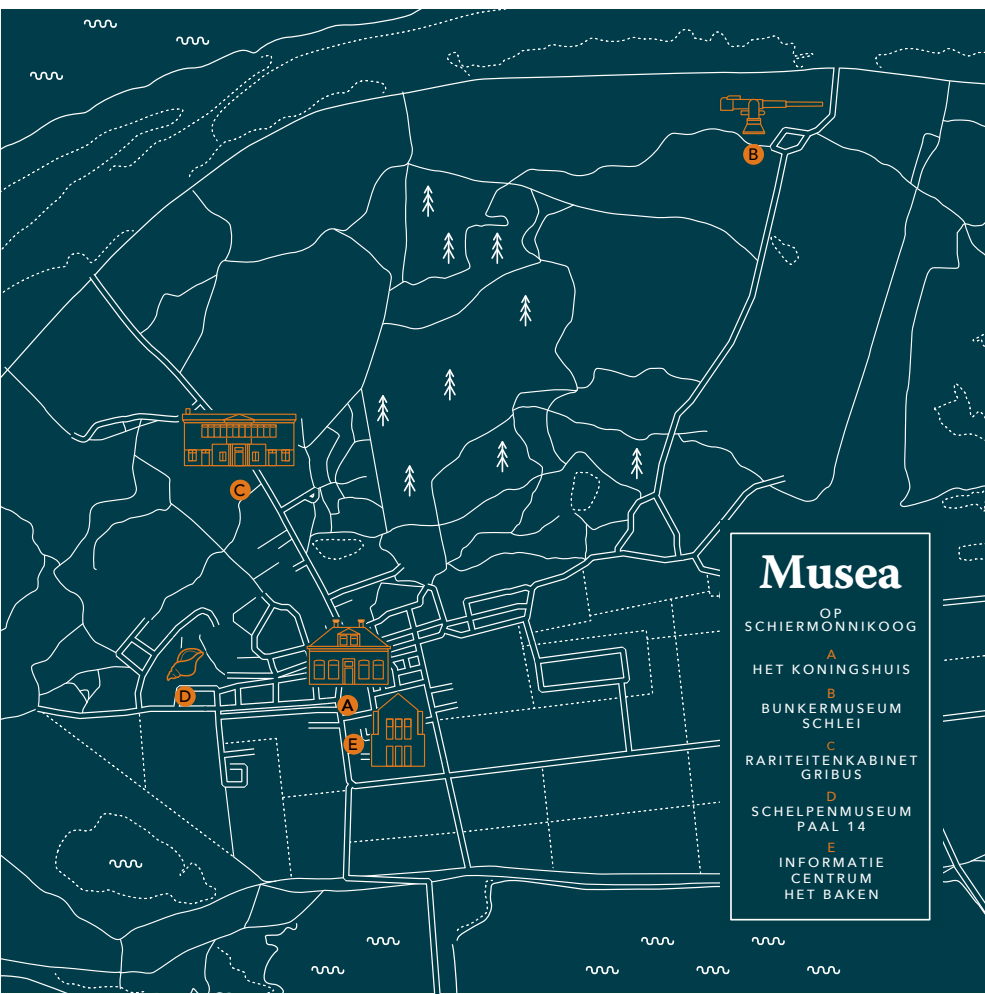

Expositie in het Koningshuis

Sinds de start vorig jaar van de huidige expositie in het Koningshuis aan Nieuwestreek 1, komen er veel bezoekers en zijn de reacties lovend. Om ook andere onderwerpen uit de geschiedenis van het eiland voor het voetlicht te halen, zal er in het najaar een vernieuwing plaatsvinden. Dus wil je de nu lopende expositie nog zien, dan is enige haast geboden. Kijk voor openingstijden op de website van 't Heer en Feer.

Openingstijden

Scan de QR-code voor actuele museum informatie i.v.m. coronamaatregelen.

Schelpenmuseum PAAL 14

Aan het Martjeland ligt Schelpenmuseum Paal 14, hier kun je schatten uit verschillende wereldzeeën als schelpen, barnsteen, botten, scheepswrakken en nog veel meer bewonderen. Het Schelpenmuseum heeft boekjes over de vogels, planten, schelpen, vlinders en paddenstoelen van Schiermonnikoog uitgegeven en er zijn originele souvenirs te koop zoals barnsteen van Schiermonnikoog en strandvondsten in lijstjes of op strandhout. Nieuwsgierig geworden? Kom langs om de schatten uit de zee te bewonderen en daarna zelf op pad te gaan!

Bunkermuseum Schlei

Dit museum is gevestigd in de Seeburgbunker aan het einde van de Prins Bernhardweg (voor het strandpaviljoen de Marlijn naar links, bij het kanon). Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd vanuit deze bunker de radar informatie doorgeseind naar de vliegbasis Leeuwarden waar jagers van de Luftwaffe gestationeerd stonden. Het Bunkermuseum Schlei heeft nog twee bunkers opengesteld. De eerste is een kleine munitiebunker op de hoek bij het Westerhofpad. De tweede is de aggregaat

bunker van de stelling Schlei en staat rechts voor de fietsenstalling aan het eind van de Prins Bernhardweg. Hierin o.a. een aggregaat dat er in de Tweede Wereldoorlog ook heeft gestaan. Bunkermuseum Schlei heeft verschillende voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog tentoongesteld in de theetuin van Hotel van der Werff, direct achter muziekkoepeel het Beukenootje. Het bunkermuseum wordt geëxploiteerd door de Stichting Bunkermuseum Schlei. De stichting heeft tot doel het verzamelen, bewaren en tentoonstellen

Soepboer Rijwielverhuur

Keuze uit 4000 fietsen.

U vindt ons op de veerdam
en bij de eerste bushalte in het dorp,
50 meter achter het VVV-kantoor.

tel 0519-53 16 36 www.fietsverhuursoepboer.nl email: info@schierfiets.nl

SCHIER GLAS

www.schierglas.nl

06-12 89 68 92

- └ glasbewassing
- └ schoonmaak
- └ huismeester
- └ hogedrukreiniging
- └ groenvoorziening
- └ vloeronderhoud
- └ sneeuwruimen

Familierestaurant Het Wantij

📍 Langestreek 11
Schiermonnikoog
☎ 0519 531 526
✉ info@hetwantij.nl
📘 /hetwantijschiermonnikoog
📷 @hetwantij

*Waar verschillende
stromen samen komen!*

www.hetwantij.nl

MOODY'S WIJNWINKEL

één van de4dames

- VINOtheek
- WIJNIMPORT
- LEKKERS

✉ info@moodyswijnwinkel.nl

☎ +31(0)615458077

📍 Middenstreek 29b
9166LL Schiermonnikoog

EVEN HELEMAAL TOT RUST KOMEN

In één van onze
dertien prachtige
vakantiehuisjes
op schiermonnikoog

🏠 WADDENRUST

🌐 www.vakantiehuisjeswaddenrust.nl

✉ info@vakantiehuisjeswaddenrust.nl

☎ 06-30066518 of 06-11205200

Bezorgservice - Eetwinkel - Slijterij

- Pizza's
- Pasta's en lasagnes
- Salades
- Vlees- en visgerechten
- Kindermenu's

Badweg 4

0519 - 53 11 73

ook op zondag open

Dekt u alvast de tafel...

www.vrouwejakoba.nl

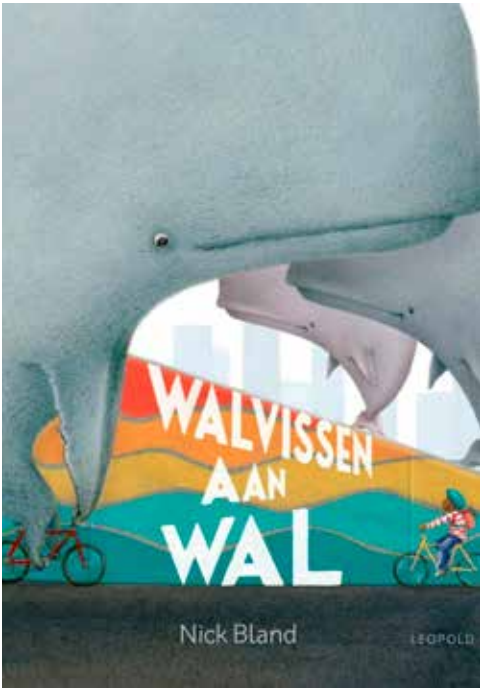
LEZEN

Handboek voor natuurwandelingen

Wandel met Koos Dijksterhuis door twaalf verrassende Nederlandse landschappen en leer hoe je tijdens het wandelen meer vogels, dieren, insecten en planten kunt ontdekken. In dit boek laat Koos Dijksterhuis je kennis maken met de meest uiteenlopende landschappen: duinen, stranden, heiden, bossen, akkers, heuvels, rivieren, meren en moerassen. Elk landschap heeft zijn eigen planten, bloemen, insecten en zoogdieren. In verruigde rietvelden tref je blauwborsten aan, in vochtige duinvalleien en op zilte strandvlak-

ten vind je de zeldzame parnassia, in drassige heidevelden hoor en zie je in het prille voorjaar heikikkers, die in paartijd prachtig blauw kleuren. In elk jaargetijde en bij elk weertype valt er weer iets anders te ontdekken. Koos Dijksterhuis attendeert je op wat er zoal te zien is tijdens deze lange wandeltochten, en waar je op kunt letten. Het is het ideale natuurboek voor iedereen die graag meer wil waarnemen tijdens het wandelen, maar niet goed weet waar te beginnen. *Verkrijgbaar in Het Baken.*

Walvissen aan wal

Op een dag komen de walvissen aan wal. Ze wandelden gewoon het land op, kochten alle vis, sprongen in het zwembad, huurden fietsen, stapten in de metro, kochten broden. Het werd een rommeltje. De mensen waren hier niet blij mee en gingen protesteren. Maar waarom kwamen de walvissen aan wal? Is dit probleem op te lossen? En hoe kun jij helpen? *Dit prachtige prentenboek vanaf 3+ is verkrijgbaar bij Kolstein lifestyle & boeken aan de Middenstreek.*

Schiermonnikoog 1440-1963 Een historische beleving van het eiland Schiermonnikoog

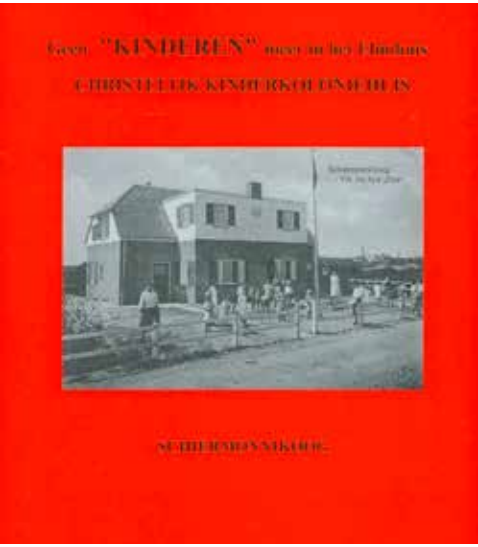
In dit prachtig vormgegeven boek, dat is geschreven door eilander Eddie Bakker, wordt met beknopte beschrijvingen en heel veel oude foto's aangegeven hoe het eiland Schiermonnikoog er vroeger uit zag. Eddie Bakker geeft een mooi beeld van het leven uit die tijd. Wist u bijvoorbeeld dat de bewoners van het vroegere dorp Westerburen in 1717 hun huizen moesten afbreken? Dat Westerburen tijdens een ruige storm in zee is verdwenen en dat de naam Westerburenweg de enige tastbare herinnering

aan het oude dorp is? Of dat er een grote boerenschuur, Folkert Schún geheten, naast Hotel van der Werff stond dat tijdens het draaien van een film van Stan Laurel en Olivier Hardy in brand vloog? Ook wordt besproken hoe eilanders met de elementen van de natuur om gingen, en waaruit de enorme verbondenheid tussen eilanders bleek. De vele foto's en gevarieerde onderwerpen maken dit boek aantrekkelijk om te lezen of door te bladeren. *Verkrijgbaar bij Kolstein lifestyle & boeken aan de Middenstreek.*

De melkvee revolutie

Dit boek met als ondertitel “de lessen van de landbouwtransitie op Schiermonnikoog” is een verhelderend voorbeeld voor de transitie naar een duurzame landbouw voor alle boeren, ondernemers in de agro-business, landenschapsspecialisten, bestuurders en beleidsontwikkelaars in heel Nederland. Juist nu de stikstofcrisis Nederland in de greep houdt en de melkveehouderij onder het vergrootglas ligt, zetten de boeren van Schiermonnikoog een rigoureuze stap. Dit boek, geschreven door Jan Willem Erisman en Koen van Wijk, is verkrijgbaar in de kaaswinkel in het dorp waar de eilander boeren nu hun eigen kaas Van Schier produceren. Hiermee geven zij de eilander melk een lokaal en bovendien erg smakelijk gezicht.

Geen Kinderen meer in het Elimhuis

Dit boek is een speciale uitgave over de geschiedenis van het Elim koloniehuis Schiermonnikoog. Op 4 juli 1922 zijn voor het eerst de deuren van het Elimhuis opengedaan voor de opvang van kinderen met een zwakke gezondheid of met groeiproblemen. De meeste kinderen bleven voor zes weken of langer. De kinderen kwamen uit heel Nederland, maar de meerderheid kwam toch uit de drie Noordelijke Provincies. Een prachtig boek met waargebeurde verhalen over de organisatie, verzorging en kinderverhalen die er zijn geweest. De auteur van dit boek heeft er zelf een periode doorgebracht, wat zorgt voor een persoonlijke beleving. *Het boek is te bestellen door een e-mail te sturen naar: willemslofstra@hotmail.com*

Vredenhof

Oostelijk van het dorp, verscholen in de duinen, vind je het Vredenhof. Van oorsprong was het een begraafplaats voor drenkelingen. Vooral aangespoelde soldaten uit WO II vonden er een laatste rustplaats. Wyb Jan Groendijk onderhoudt de begraafplaats en achterhaalt zo veel mogelijk informatie over de aldaar begraven mannen, vaak nog jongens. Na een eerder verschenen en al lang uitverkocht boek over deze bijzondere begraafplaats, heeft hij zo veel nieuwe feiten verzameld dat een nieuwe uitgave niet alleen verantwoord maar ook nodig is: we mogen degenen die op het Vredenhof begraven liggen nooit vergeten. *Binnenkort verkrijgbaar via www.theerenfeer.nl.*

Schiermonnikoger almanak 2023

Van oudsher leven eilanders dicht bij de natuur. Hun dagindeling wordt beïnvloed door de elementen. Zwemmen in zee met hoog water, foto's maken in het gouden uur, wadlopen, zeilen of gewoon de zon zien ondergaan met je geliefde? Schiermonnikoger almanak toont voor alle dagen van het jaar eb- en vloed, spring- en doortij, opkomst- en ondergang van zon en maan. Naast natuurfenomenen, weeknummers, feestdagen, schoolvakanties en lokale evenementen is er ook plaats voor persoonlijke aantekeningen. Zo wordt het mogelijk om in één oogopslag je dag te plannen. Deze wandkalender van 21 x 45 cm is geïllustreerd met natuurfoto's van het eiland en bevat een snuifje eilander taal. *Meer info op dewittehaas.nl*

31 OKT T/M 3 NOVEMBER

Leerhuis Ad Montem mystiek en spiritualiteit

Titus Brandsma als gids
Mystieke schrijvers roepen herkenning op en geven woorden aan onze eigen ervaringsweg. We hoeven ons niet met hen te identificeren, maar lezend brengen ze ons ongemerkt bij de diepere laag van ons wezen die altijd achter de horizon verborgen blijft. Voorbij de inhoud van de tekst en voorbij onze eigen gedachten openen ze ons voor onze ongrijpbare godsrelatie. Zonder angst kunnen we ons dan daaraan overgeven en ons toevertrouwen aan de blik van God die ons in Zijn waarheid tevoorschijn kijkt. Zelfs in kamp Amersfoort heeft Titus Brandsma zijn medegevangenen laten delen in de rijkdom van de Nederlandse mystiek met name van de beweging van de Moderne Devotie en Geert Grote. Als Fries voelde hij zich daarmee nauw verwant. De mystieke weg was voor hem de roeping van iedere mens. Daarom schreef hij het liefste voor een breed publiek van gewone mensen die hij vertrouwd wilde maken met hun persoonlijke roeping om te leven in relatie met God. Voor hem was de mystieke traditie een onuitputtelijke bron om dat ‘weten’ in de diepste lagen van de menselijke ziel meer bewust te laten worden. Al zijn geschriften zijn een vorm van impliciete geestelijke begeleiding waarin ‘onderscheiding’ centraal staat. In deze dagen zullen we drie soorten teksten lezen. Mystiek uit de Nederlanden - Wat is mystiek - Mystiek en Pseudo-mystiek. Inleiders zijn Jos Huls & Hein Blommestijn, Garda Meerdink verzorgt deze dagen enkele extra activiteiten.

Kijk voor meer info en aanmelden op www.admontem.org

Klooster Schiermonnikoog

Aan de rand van het dorp met zee, strand en duinen vlakbij, ligt het kleinschalige klooster Schiermonnikoog. Het klooster kan maximaal tien monniken en zes gasten herbergen. De monniken en gasten leven afzonderlijk van elkaar in eigen gedeelten, maar de kapel is wel gemeenschappelijk. In de kloosterkapel kunnen (buiten coronatijd) naast de gasten nog negen bezoekers aanschuiven. Doorgaans is het stil in de directe omgeving van het klooster, maar niet altijd. Het klooster zelf nodigt uit de innerlijke stilte op te zoeken.

22 OKTOBER

Muziek en Meditatie

Een innerlijke reis met de walvisachtigen naar de Nieuwe Aarde, onze reisleidster is bioloog/onderzoekster Saskia Bosman. Muzikaal begeleid en omlijst door de muzikanten Nanne en Ankie die heart songs ten gehore brengen. Deze meditatieve avond in de St Egbert kapel aan de Badweg is onderdeel van het inspiratieweekend rondom het walvislabyrint, ontworpen en uitgevoerd

De Sint Egbert Kapel

Het meest noordelijke kerkje van Nederland staat aan de Badweg. Ruim 100 jaar staat de kapel hier al. In het midden van de vorige eeuw was het de kapel die hoorde bij het koloniehuis ernaast. Uit die periode stammen ook de kruiswegstaties, kleine panelen die het lijdensverhaal van Jezus afbeelden. Ze zijn gemaakt door Zr Martina OCD in de Karmel in Drachten. Bijzonder vanwege de afbeelding van kinderen op elk van de 14 paneeltjes. Kijk voor vieringen op www.sintegbertkapel.nl

Voorzieningen voor gasten

Gasten krijgen een moderne kamer met eigen keuken, douche en toilet. Er zijn geen gezamenlijke maaltijden. Er is een huiskamer voor de gasten, om elkaar te ontmoeten of een boek uit de boekenkast te lenen.

Buiten in de tuin een rustig plekje opzoeken om wat te lezen, na te denken, te bidden of te ontmoeten. www.kloosterschiermonnikoog.nl

door kunstenaars Ludy Feyen en Garda Meerdink, welke dit voorjaar is gebouwd bij de Berkenplas. Meer info www.waddenvreugd.nl

Protestantse Gemeente

Uit het samengaan van de Hervormde Gemeente en de Gereformeerde Kerk is in 2006 de Protestantse Gemeente Schiermonnikoog ontstaan. De predikantsplaats zal vanaf 31 oktober 2021 vacant zijn. De kerkdiensten worden op zondagochtend gehouden in de Got Tjark en beginnen om 10:00 uur. Op de website www.kerkschiermonnikoog.nl kun je actuele informatie vinden over de kerkdiensten als ook e-mailadressen en telefoonnummers om met diverse mensen in contact te treden.

ETEN & DRINKEN

Restaurant Noderstraun

Badweg 32, tel. 0519-531940
www.restaurantnoderstraun.nl

Restaurant/ijssalon Ambrosijn

Langestreek 13, tel. 0519-720261
www.ambrosijn.nl

Restaurant/pizzeria De Ware Jakob

Langestreek 46, tel. 0519-531687
www.dewarejakob.nl

Schiermonnikogervishandel

Noorderstreek 38, tel. 0519-531743
www.schiermonnikogervishandel.nl

Strandhotel Om de Noord

Badweg 117, tel. +31 (0)519-700200
www.hotelomdenoord.nl

Strandpaviljoen de Marlijn

Prins Bernhardweg 2, tel. 0519-531397
www.demarlijn.com

Eetwinkel Vrouwe Jakoba

Badweg 4, tel. 0519-531173
www.vrouwejakoba.nl

VERHUUR

Fietsenverhuur Schiermonnikoog

Middenstreek 10 en Badweg 6
tel. 0519-531104 / 06-23354618
www.fietsenopschiermonnikoog.nl

Fietsenverhuur Soepboer & Schierfiets

Paastrandweg 1 en Noorderstreek 32
tel. 0519-531636
www.fietsenverhuurschiermonnikoog.com

Kindermeubilair

Fam. A. Holwerda
Reddingsweg 38
tel. 0519-531754 / 06-57040314 (vooraf reserveren)

Speluitleen

Reddingsweg 28
tel. +31 (0)6 52 60 81 05
www.linnenverhuurschiermonnikoog.nl

Linnenverhuur Schiermonnikoog

Reddingsweg 28
tel. +31 (0)6 52 60 81 05
www.linnenverhuurschiermonnikoog.nl

Schierlinnen

tel. 06-12896892
www.schierlinnen.nl

Laarzen

tel. +31 (0)6 16 09 33 37
www.dewittehaas.nl

TRADITIE & HISTORIE

Funerair erfgoed

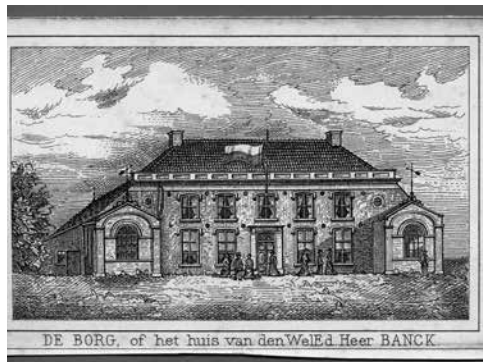
Niet vaak in het nieuws, maar daarom niet minder belangrijk, is de werkgroep van t Heer en Feer ten dienste van het funerair erfgoed op het eiland. De werkgroep registreert en actualiseert gegevens van de personen die op de begraafplaats begraven zijn of waarvan daar een urn is geplaatst. Van graven worden foto's gemaakt en op de website geplaatst, met toevoeging van gegevens over de persoon en zo mogelijk het levensverhaal. Zo worden mensen niet alleen herinnerd maar is het ook mogelijk achteraf nog informatie en familiale verbanden te achterhalen.

et is best lastig om die verhalen te vinden. De werkgroep is blij met elke snippet informatie. Dus kijk je op de site onder de kop funerair erfgoed en weet jij iets dat toegevoegd kan worden, dan is het fijn wanneer je dit meldt. Net voorbij de ingang vind je op de begraafplaats drie stenen die bij elkaar horen: twee daarvan voor Graaf Bechtold Eugen Von Bernstorff en zijn tweede vrouw Ursula, de middelste steen ligt er ter herinnering aan de periode dat de graven Bernstorff het eiland in bezit hadden.

Een huis met geschiedenis

Het pand waar nu Klooster Schiermonnikoog is gehuisvest stamt uit 1757. Het werd gebouwd in opdracht van de familie Stachouwer, destijds eigenaar het eiland. Door zgn. 'heerlijke rechten' had deze familie veel macht en vormde het eiland een interessante bron van inkomsten. Het huis was een afspiegeling van hun rijkdom. Na de Franse revolutie verloren de Stachouwers grotendeels deze rechten waardoor er financieel niets meer te halen viel. De pracht en praal van het huis ging verloren door verwaarlozing. Het werd zelfs een bouwval. De Stachouwers verkochten het eiland in 1858 aan Mr J.E. Banck, een jurist uit Den Haag. Hij heeft veel gedaan om de welvaart op het eiland te

bevorderen. Het huis liet hij restaureren. Deze pentekening laat daarvan het resultaat zien. Fiets je in oostelijke richting het dorp uit over de Langestreek dan vind je het huis aan de rechterzijde, min of meer verstopt achter bomen. Het huis van de pentekening is nog zeer herkenbaar.

Schilder van het eiland, miskend talent?

Het moet ergens op dit eiland zijn geweest, waar dit beeld is vastgelegd op linnen. Waar is dit, wanneer geschilderd en door wie? Alleen op de laatste vraag is een duidelijk antwoord: Gerrit Wielema. Geboren op het eiland 11 sept. 1865, aldaar overleden 14 okt. 1947. Er is weinig over hem bekend. Hij is zeeman geweest, ook lichtwachter. Was vanwege lichaamsgebreken vrijgesteld van militaire dienst. Heeft een tijd in Amsterdam gewoond. Was getrouwd. Had één kind, een dochter. Het eiland heeft menige kunstschilder geïnspireerd. Bekende namen zijn Van Waning, Lutje Elles, Jan Looman, Klaas Onnes. Maar Gerrit Wielema?

Als schilder heeft hij geen naam gemaakt, dat moge duidelijk zijn. Toch is dit kleine schilderij een juweeltje. Heldere kleuren, een min of meer naïeve stijl van schilderen en zo helemaal Schiermonnikoog. Miskend talent?

Cultuurhistorische Vereniging

t Heer en Feer, de cultuurhistorische vereniging van Schiermonnikoog is gevestigd in het Koningshuis, gelegen aan Nieuwestreek 1 in het centrum van het dorp. Er is een kleine expositie ingericht met onderwerpen als de walvisvaart en de jacht. Je kunt er historische films bekijken. Deze kunnen overigens ook tegen een kleine vergoeding gestreamd

worden. Op de eerste verdieping bevinden zich het archief en een bibliotheek. Boeken worden niet uitgeleend maar kun je wel ter plekke inzien. Het Koningshuis is enkele middagen per week open voor publiek. Voor een bezoek aan het archief is het handig vooraf een afspraak te maken. *Meer informatie vind je op de website www.theerenfeer.nl*

Koningshuis

Loop gerust binnen in het Koningshuis, waar de eilander cultuurhistorie bewaard, gekoesterd en uitgedragen wordt. In de huiskamer en aansluitende ruimtes maak je kennis met facetten van het eiland verleden. Hoe was het leven hier door de eeuwen heen? Hoe verdienden eilanders hun brood, hoe woonden ze? Je kan op eigen houtje rondlopen, lezen en kijken. Er zijn leden van t Heer en Feer om vragen te beantwoorden en zaken toe te lichten. In een naastgelegen zaaltje kun je korte films zien bijv. over de walvisvaart, de oorlog, de jacht. Alle films kun je ook thuis bekijken tegen een kleine vergoeding. Kijk daarvoor op de website.

Op de bovenverdieping bevindt zich het archief. Documenten en boeken worden niet uitgeleend maar zijn daar in te zien. Wel is het nodig een afspraak te maken. Zo veel mogelijk materiaal werd en wordt gedigitaliseerd, waardoor het beter beschikbaar komt. En natuurlijk kun je een email sturen, mocht je thuis vragen hebben.

Eilander taal

Ja, myn eilaun, hwer ik aik swalkje,
ut de fierte af nooiby,
altdy bist yn myn gedachten,
al myn tinken is oon di.
Hwer it fraimde straun aik lóke,
mooi syn weelde, pracht en praal,
neut ferjet ik myn bennejieren,
neut ferjet ik myn memmetaal!

*Ja, mijn eiland, waar ik ook rondzwerf,
ver weg of dichtbij,
altijd ben je in mijn gedachten,
Al mijn denken is aan jou.
Waar het vreemde strand ook lokt,
met zijn weelde, pracht en praal,
nooit vergeet ik mijn kinderjaren,
Nooit vergeet ik mijn moedertaal!*

Bovenstaande strofe is afkomstig uit het gedicht 'Sémanssang'. Geschreven door Cornelis Grilk (1885-1961), geboren in Leeuwarden maar stammend van een eilander geslacht en met grootouders op Schiermonnikoog. Hij hield van de eilander taal, probeerde de grammatica te beschrijven en legde de eerste eilander woordenlijst aan. Het eilanders wordt weinig meer gesproken maar blijft bewaard in gedichten en liederen. 'Sémanssang' werd op muziek gezet door Bernard Smilde.

Cultuur Historische Vereniging
't Heer en Feer
Schiermonnikoog

't Heer en Feer
www.theerenfeer.nl

Schier
monnik
oog
shop.nl

Schierboeken | Schiertruien | Eilandkado's | Souvenirs

Specialist van de Wadden

www.bakkerijndonders.nl

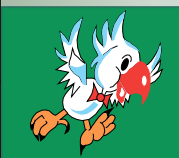
Bakkerij

Donders

Middenstreek 12
Schiermonnikoog

*Drink- & Eethuis,
met snack- & ijskiosk,
groot en beschut zonneterras,
goed zwemwater en speelstrand*

**drink & eethuis
de Berkenplas**

Prins Bernhardweg 1
Schiermonnikoog

tel. 0519 531570
www.schiermonnikoog-horeca.nl

ook voor groeps catering hét adres!

Atelier Langestreek 7
schierhout lampen, foto's
en olieverf **schilderijen**

fotografie
trouwreportage
familie gezin shoot
landschap
interieur en
website

verhuur appartementen
paal 7 en studio 7
op Langestreek 7

06-47603896

WWW.ATELIERROMY.NL

telier Romy

romydam@knid.nl

Blokarten

Vliegeren

Boogschieten

Brandingkayakken

SUP'en

Surfen

En nog veel meer!

**Een dag vol spannende
activiteiten begint
bij Reactief!**

Reactief Buitensport

Strandopgang Westerhofpad

Tel: +31621945871

www.reactief-buitensport.nl

info@reactief-buitensport.nl

**KITESURFEN
SCHIERMONNIKOOG**

Privé les

3-daagse cursus

Materiaal verhuur

Leren op jouw niveau

Ervaren begeleiding

En nog veel meer!

**Altijd al willen kitesurfen?
Dit is jouw kans!**

Kitesurfen Schiermonnikoog

Strandopgang Westerhofpad

Tel: +31621945871

www.kitesurfen-schiermonnikoog.nl

info@kitesurfen-schiermonnikoog.nl

Wad
anderz

• Havenpaviljoen •

**DAAR BELEEF
JE WAD!**

Havenpaviljoen Wad Anderz [Waddenhaven] | Reeweg 25 | 9166 PW Schiermonnikoog
www.wadanderz.nl | 0519-700205

KUNST & CULTUUR

Met het oog en het hart

Expositie waddenschilder Geurt Busser Werelderfgoed De Waddenzee is altijd al een inspiratiebron geweest voor kunstenaars. Dit unieke natuurgebied is geen moment hetzelfde; altijd is het in beweging. De prachtige wolkenluchten, het grote verschil tussen hoog en laag water; de vele vogels. Kortom aan inspiratie geen gebrek. Van 1 oktober t/m 14 januari zijn zowel bij Wad Anderz alsook bij Resort Schierduin werken te zien van de bekende waddenschilder Geurt Busser (1947). De laatste zevenendertig jaar brengt Geurt vanaf zijn boot “De Hendrik” het Waddengebied

28 OKTOBER

Lezing en film

Geurt Busser is bezig met een nieuw boek. Daarvoor maakte Bart van Broekhoven een film op Schiermonnikoog van een half uur. Titel film en boek: “Met het oog en het hart.” Deze avond wordt de film vertoond en vertelt over zijn kunstwerken en zijn liefde en strijd voor behoud van het wad. Wad Anderz heeft speciaal voor deze avond een waddenmenu samengesteld. Het belooft een smakvolle avond te worden. Sinds twee jaar maken Jeanine de Boer (ARTeria) en Eelke van der Heide (Wad Anderz) wisselende exposities in het Havenpaviljoen. Inmiddels is ook eilander kunstenaar Irene Meuldijk daarbij betrokken. Er is niet alleen werk te zien van kunstenaars van het eiland, maar ook van de wal. Gemeenschapelijk thema is altijd hun liefde voor het wad en voor het eiland. *Meer info op www.vvvschiermonnikoog.nl*

in beeld. Iedereen die met de veerboot naar Schiermonnikoog gaat kent vast wel de sfeervolle aquarel van Geurt die in de terminal op Lauwersoog bij de toegangs-poortjes hangt. Na 1 jaar opleiding aan Academie Minerva in Groningen heeft hij zijn eigen persoonlijke aquarelleer techniek ontwikkeld. Licht en ruimte zijn hoofdthema’s in zijn werk. De rust, ruimte en weidsheid van de Waddenzee en het natuurlijk licht boven een open horizon zijn inspiratiebron voor de aqua-rellen waarmee hij landelijk en internati-onaal faam verwierf.

18 TM 20 NOVEMBER

Meet me at the Lighthouse

Kom naar de eerste editie van dit litera-tuurfestival op Schiermonnikoog. Meet me at the Lighthouse brengt schrijvers, dichters, denkers en het publiek bij el-kaar. Literatuur helpt ons een toekomst te verbeelden, biedt troost en doet een poging onze werkelijkheid en elkaar be-ter te begrijpen. Voordrachten, gesprek-ken, nachtwandelingen en leesclubs zijn onderdeel van het programma, waarin thema’s als natuur, ecologie, toerisme en identiteit de rode draad vormen. Daarbij is Schiermonnikoog decor, inspiratie én gespreksonderwerp. *Kijk voor het volledige programma op www.mmatl.nl.*

Lichtprojecties op de Zuidertoren

Gedurende de maand oktober is het werk PERPETUUM van kunstenaar Jacco Olivier (1972) elke avond te zien bij de Zuidertoren. PERPETUUM is het tweede kunstwerk van Baken Schier-monnikoog, onderdeel van manifestatie Hi-Lo. Het werk van Olivier bestaat uit minuscule geanimeerde schilderijen die op de Zuidertoren worden geprojec-teerd. Op 1 november opent het derde werk in de reeks Baken Schiermonni-koog: lichtkunstwerk Landaanwas van Jan van Nuenen (1978) laat de Zuiderto-ren onderdeel worden van het dynami-sche landschap dat kenmerkend is voor

de Waddeneilanden. Waar voorheen water was, ontstaat nieuw land en bij-zondere begroeiing - en andersom. Het ecosysteem van de bloemen en planten van Schiermonnikoog openbaart zich. Landaanwas zal tot 30 december te zien zijn, elke avond tijdens de nautische zonsondergang. Het hele project loopt van 1 juli 2022 t/m 30 juni 2023. Heb je de vorige edities van Baken Schiermon-nikoog gemist? Geen nood, scan de qr-code bij het hek van de Zuidertoren en open de AR-app. Richt je telefoon op de toren en zie de werken ZEEE van Femke Schaap tot leven komen.

Ode aan Schiermonnikoog

Vele kunstenaars en eilandliefheb-bers hebben zich laten inspireren door Schiermonnikoog en hebben dat omge-zet in een prachtig gedicht, lied, beeld-houwwerk, foto’s, verhaal of andere uitingen van hun liefde voor ons eiland. Uit alle inzendingen zijn een aantal werken gekozen die worden geëxpo-seerd in Het Baken gedurende de maanden november en december, De jury bestond uit de voorzitter van de VVV Ageeth Nijboer, kunstenaress Kla-siena Soepboer en boswachter/schrijver Erik Jansen. Zij zijn groots verrast door alle inzendingen., iedere kunstvorm was toegestaan, en dat is gebleken! Wandel gerust bij Het Baken naar bin-nen en wie weet raak jij ook wel geïn-spireerd om een jouw eigen Ode aan Schiermonnikoog te maken.

COACHING OP SCHIERMONNIKOOG

VERRUIM JE BLIK

VIP
zonder franje

HENNO HOGERVORST
TEL. 06 245 00 485
INFO@VIPZONDERFRANJE.NL
WWW.VIPZONDERFRANJE.NL

DE MOOISTE AVONTUREN VOOR JONGE EN OUDERE AVONTURIERS!

HET ALTERNATIEF
VOOR WADLOPEN.

VAREN | JUTTEN | VISSEN | WADLAB |

BOEK JE
WAEXPEDITIE
ONLINE OF BIJ
BEZOEKERSCENTRUM
'HET BAKEN'

WAEXPEDITIES.NL
WAD AVONTUREN OP MAAT

Us Eilaun
Taxi

Twisken rif en balg
mooi us eeuwnderwoois

Nieuw op het eilaun maar zeker geen vreemde,
Us Eilaun Taxi brengt je naar je huis weg van thuis!

Personen
vervoer

Bagage
vervoer

Groeps
vervoer

Aanhanger
vervoer

Rolstoel
vervoer

Trouw
vervoer

Reserveer alvast
uw rit met ons!

0519-531010

www.useilauntaxi.nl

Bereikbaar van 7:00 tot 24:00 uur

SCHIER LINNEN

linnenverhuur

gemakkelijk
online bestellen en betalen

voordelige linnen-
& vakantiepakketten

altijd op locatie bezorgd

www.schierlinnen.nl

Gezellig bruin café in het centrum van het dorp, met groot terras.
Waar u kunt lunchen, dineren of genieten van onze lekkere speciaal bieren.

Cafè It Aude Beuthus Nieuwestreek 6 Schiermonnikoog

BOUW/KLUS/INSTALLATIE/
SCHILDER BEDRIJVEN

Klusbedrijf D. Dam

tel. +31 6-20632378

Bouwbedrijf Dijkstra

tel. 0519-531762

Installatiebedrijf Vlasma

tel. 0519-531345

Schier Schilders

tel. 0519-531082

ETEN & DRINKEN

Café It Aude Beuthûs

Nieuwestreek 6, tel. 0519-531460

www.cafeboothuis.nl

Cafetaria De Halte

Reeweg 4, tel. 0519-531256

www.schiermonnikoog-horeca.nl

De Koffiekajuit

Langestreek 17, tel. 0519-532075

www.smakelijkschier.nl

Tox Bar

Reeweg 7, tel. 0519-531373

www.toxbar.nl

Drink- & Eethuis De Berkenplas

Pr. Bernhardweg 1, tel.0519-531570

www.schiermonnikoog-horeca.nl

Familierestaurant ‘t Wantij

Langestreek 11 , tel. 0519-531526

www.smakelijkschier.nl

Hotel, wijnbar & bistro De4dames

Langestreek 9, tel. 0519 531133

www.de4dames.nl

Hotel Duinzicht

Badweg 17, tel. 0519-531218

www.hotelduinzicht.nl

Hotel Graaf Bernstorff

Reeweg 1, tel. 0519-820050

www.bernstorff.nl

Hotel Van der Werff

Reeweg 2 , tel. 0519-531203

www.hotelvanderwerff.nl

Hotel Brasserie Brakzand

Langestreek 66, tel. 06-13257673

www.brakzand.nl

Havenpaviljoen Wad Anderz

Reeweg 27, tel. . +31 519-700205

www.wadanderz.nl

MadeByMaud

Langestreek 17b, tel. 06-85012304

www.madebymaud-schiermonnikoog.nl

SCHOONMAAK

Schoonmaakbedrijf Schierglas

tel. 06-12896892

www.schierglas.nl

KUNST & CULTUUR

1 OKTOBER

Lezing door Koos Dijksterhuis

Koos Dijksterhuis schrijft drie keer per week een column over de natuur in dagblad Trouw. Daarnaast schrijft hij toegankelijke boeken over natuuronderwerpen als de spreeuw, de drieteenstrandloper, de zwarte specht en - zijn nieuwste boek - over schelpen en andere weekdieren. De natuur van Schiermonnikoog komt veel voor in zijn werk. Zijn boek Eilandgevoel gaat zelfs helemaal over het door hem geliefde eiland. Recent verscheen zijn boek Noordkrompen, zee-engelen en koffieboontjes; een schelpenboek. Koos vertelt over zijn vak als natuurcolumnist. Hoe vertaalt hij de inspiratie uit de natuur naar zijn columns en boeken? De lezing vormt de afsluiting van Literatuurprijs Schiermonnikoog 2022 en wordt in samenwerking met de werkgroep Literatuurprijs Schiermonnikoog aangeboden. Zie ook zijn boek “Handboek voor natuurwandelingen” op pagina 29.

Ben je een natuurliefhebber, schrijver (beginnend en gevorderd) of anders geïnteresseerd? Je bent van harte welkom bij de lezing van Koos Dijksterhuis. Om de lezing bij te wonen, kun je je via ontdekdebieb.nl of bij de balie van de bibliotheek aanmelden.

1 OKTOBER

Prijsuitreiking columnwedstrijd Natuur leeft?

Als speciaal onderdeel van het Internationaal Kamermuziekfestival vindt in de Got Tjark de prijsuitreiking plaats van de columnwedstrijd Natuur Leeft? welke eerder dit jaar werd uitgezet door de werkgroep Literatuurprijs Schiermonnikoog en de Bibliotheek i.s.m. Kunstgroep Sjain, Stichting NoorderBeeld, de Literaire Werkplaats, De Waddenvereniging en Natuurmonumenten. De keus voor het thema NATUUR LEEFT? is ingegeven door de vele discussies over een hoogspanningskabel onder Schiermonnikoog door het kwetsbare natuurgebied en de Waddenzee en over booreilanden in de Noordzee en in de Waddenzee boven het Friese Ternaard. Deelnemers hoevden zich echter niet te beperken tot wat er gebeurt in en om de Waddenzee. Met het vraagteken heeft de werkgroep de deelnemers uitgedaagd om een eigen visie op de toekomst van de natuur te geven en op de verhouding mens en natuur. Pianist Nikola Meeuwssen verzorgt een optreden. Hij voert Meeuwenvlucht uit, een compositie van Röntgen. De componist schreef dit stuk op Schiermonnikoog. Koos Dijksterhuis leest tijdens de prijsuitreiking een column voor.

23 OKTOBER

Ceremonie bij het walvislabyrint - start aan het Wad

In de Maya-Tzolkin kalender startte in 2022 het jaar van de Rode Maan, wat betekent: water, stromen, voelen en emoties. Daarom is het een zeer geschikt jaar voor deze ceremonie en voor alle activiteiten rond het Walvis labyrint kunstproject. De ceremonie wordt geleid door Dr. Saskia Bosman, bioloog en zelfstandig onderzoeker, samen met het team van kunstenaars en energiewerkers. Saskia verdiept zich al 45 jaar in de mens, vooral DNA, cellen, hersenen, bewustzijn en evolutie, in de context van het milieu (Aarde en Kosmos). Ze verdiept zich ook in dolfijnen en walvissen en vooral hun contact met de mens. Saskia biedt deze ceremonie en andere activiteiten aan vanuit haar wetenschappelijke interesse, kennis en ervaring als bioloog in de relatie tussen lichaam en geest en tussen de mens en andere levende wezens. Zij heeft hiermee als persoonlijk en maatschappelijk doel om bij te dragen aan bewuste menselijke evolutie. Hierin reiken dolfijnen, bruinvissen en walvissen ons de vin.

Meer info en aanmelden: www.waddenvreugd.nl

Kunstvereniging SJain

In 2016 is SJain opgericht door 6 leden die allen in en met kunst op Schiermonnikoog werkzaam zijn of waren: Aleida Blom, Coba Hart-hoorn, Garda Meerdink, Klasiena Soepboer, Klaske Noordenbos en Romy Dam. Een gouden greep voor een goede samenwerking. In 2021 is Ilja Zonneveld als lid van de vereniging toegetreten. Tot nu toe hebben ze samen met veel plezier de volgende projecten georganiseerd: Het kunstdoosje in 2017 – 2020; Zee-kunsthuis 2018; De proef de kunstbordjes van het Midwinterfestival 2018; Project Plastic soep in 2019 en Kunstroute ‘Het losse land’ 2021

GEMEENTE SCHIERMONNIKOOG

Gemeentehuis en gemeenteraad

Het oudste deel van het gemeentehuis aan de Nieuwestreek werd gebouwd in 1857. Nadat het later wit werd geschilderd, kreeg het de bijnaam ‘het Witte Huis’. In het Witte Huis bevinden zich de raadzaal annex trouwzaal en twee vergaderkamers. In 2006 kwam er een nieuwe kantoorvleugel, waarin zich het kantoorgedeelte en archief bevinden.

Activiteitenstrand

Tussen de strandovergangen Badweg (oostelijk van strandpaviljoen Paal 3) en strandpaal 5 (westelijk van strandovergang Jacobspad) is het toegestaan om onder andere te vliegeren, kitesurfen en strandzeilen. Vliegelaars: gebruik bij voorkeur een vlieger die geen overbodig geluid maakt, kijk goed uit en zorg ervoor dat u ruim afstand houdt van mensen en dieren. Komt de huifkar in de buurt of zijn er ruiters? Neem dan uw vlieger even in (niet neerhalen). Wandelaars en overige strandgebruikers: het activiteitenstrand op Schiermonnikoog is relatief klein. Omdat dit stuk strand is aangewezen voor het uitvoeren van deze activiteiten moet u zich er dus van bewust zijn dat er snelle voertuigen voorbij kunnen komen. Houd daarmee rekening, zeker met kleine kinderen en loslopende honden. Vanzelfsprekend houden de vliegelaars rekening met u, maar mocht u behoefte hebben aan meer rustig recreëren raden wij aan een ander stuk strand te kiezen.

Drones

Op Schiermonnikoog hebben we liever niet dat je met een drone vliegt. Drones passen niet in het natuurgebied en zij verstoren de rust die wij en onze gasten waarderen. Daarom is het op veel plaatsen niet toegestaan om met een drone te vliegen.

Paardrijden

Voor ruiters en menners is de folder ‘Paardrijden op Schiermonnikoog’ beschikbaar met daarin routes en afspraken.

Vóór 1857 vergaderde men in het café van het voormalige recht-, raad- en posthuis van het eiland, op de plaats waar nu Hotel van der Werff is gevestigd. De gemeenteraad van Schiermonnikoog bestaat uit negen leden, afkomstig van de drie plaatselijke partijen: Samen voor Schiermonnikoog, Ons Belang en Schiermonnikoogs Belang. Het college wordt gevormd door de burgemeester en twee wethouders.

Strandvonder

In alle aan zee grenzende gemeenten wordt het beheer van de strandvonderij uitgeoefend door de burgemeester. U kunt uw vondsten melden bij de politie.

Strandrolstoel

Ook minder validen kunnen optimaal van het eiland genieten. De gemeente stelt gratis speciale strandrolstoelen beschikbaar, te vinden bij strandhotel Noderstraun aan de Badweg en strandpaviljoen De Marlijn aan de Prins Bernhardweg.

Afval

In elke wijk staat een huisvuilcontainer. Hier kunt u groente- en fruitafval, kunststoffen, drankenkartons en metalen in deponeren. Afvalinzamelaar Omrin scheidt dit afval achteraf. De vuilcontainers opent u met een speciale sleutelhanger. Glas kunt u op meerdere plekken kwijt in glasbakken. Het oud papier wordt iedere eerste woensdagavond van de maand verzameld. Grof huishoudelijk afval kunt u digitaal bij de gemeente aanmelden. Klein chemisch afval wordt viermaal per jaar opgehaald. Bij de inzamelbak in de supermarkt kunt u kleding, batterijen, spaarlampen e.d. kwijt. Helpt u mee Schiermonnikoog schoon te houden?

Algemeen

Meer informatie over de verschillende onderwerpen op deze pagina en meer vind je op onze website www.schiermonnikoog.nl.

Ja, wij willen trouwen... op Schiermonnikoog!

Willen jullie trouwen op het kleinste bewoonde Waddeneiland van Nederland? Dat kan! Beleef hier een onvergetelijke huwelijksdag op een van de breedste stranden van Europa of op een van de andere sfeervolle trouwlocaties. Trouw (overleg de mogelijkheden) op de plek die jullie wensen. Voordat jullie

trouwen moeten er een aantal formele zaken worden geregeld. De gemeente Schiermonnikoog is je hierbij graag van dienst.

Via onze website www.schiermonnikoog.nl geven wij zoveel mogelijk informatie om jullie voor te bereiden op jullie huwelijk.

Honden

Op het eiland is een aantal routes uitgezet waar u uw hond onaangeliend kunt uitlaten. Deze routes zijn met borden aangegeven (roze lijn op de kaart). Op de rest van het eiland moeten honden aan de lijn. In de Banckspolder graag uw hond aangelijnd houden in de periode van 1 maart tot 1 juli. Op Schiermonnikoog geldt een opruimplicht.

Dit wil zeggen dat de begeleider van de hond verplicht is de uitwerpselen van de hond direct op te ruimen. Dit geldt voor de hele bebouwde kom, kinderspeelplaatsen en de paden en wegen buiten de bebouwde kom. Op diverse plekken in het dorpen staan Depodogs met gratis opruimzakjes. De gebruikte zakjes gooit u in de afvalbakken, die overal in en buiten het dorp staan.

gemeente
SCHIERMONNIKOOG

Iets kwijt of gevonden?

Op de website www.verlorenofgevonden.nl kunt u alle gevonden en verloren voorwerpen raadplegen en een voorwerp registreren als verloren of als gevonden. Ga naar de Publieksbalie van het gemeentehuis voor meer informatie en/of het aanmelden van een gevonden of verloren voorwerp.

Gemeentehuis
Nieuwestreek 5
Postbus 20,
9166 ZP Schiermonnikoog
tel. 0519-535050
www.schiermonnikoog.nl
postbus20@schiermonnikoog.nl
Op werkdagen uitsluitend na telefonische afspraak geopend van 08:30 tot 12:00 uur.

VEER & BUSDIENST

Veerdienst

Tickets

Tickets zijn online verkrijgbaar via www.wpd.nl. Ook kun je bij het havenkantoor in Lauwersoog terecht voor je bootkaartje. Wanneer je reist met Wagenborg Passagiersdiensten koop je altijd een retour. Voor (eventuele) fietsen dien je een apart ticket te kopen.

Groepskorting

Voor gezelschappen van 15 personen of meer geldt een groepskorting van 10% wanneer je minimaal een dag van tevoren reserveert via 0900-9238 (€ 0,70 per gesprek) en de groep de overtocht gezamenlijk maakt.

Sneldienst

Dagelijks, volgens een vaste dienstregeling, met de sneldienst in 20 minuten aan de overkant. Je betaalt een toeslag op je vervoersbewijs voor de veerdienst. Dit regel je gemakkelijk online via www.wpd.nl. De sneldienst is alleen toegankelijk voor personen. Fiet-sen kunnen niet mee aan boord.

SCHIERMONNIKOOG > LAUWERSOOG					
MA T/M ZA	07:30	10:30	13:30	16:30	19:30
ZO- EN FEESTDAGEN		10:30	13:30	16:30	19:30

LAUWERSOOG > SCHIERMONNIKOOG					
MA T/M ZA	06:30	9:30	12:30	15:30	18:30
ZO- EN FEESTDAGEN		9:30	12:30	15:30	18:30

De vaartijd is circa 45 minuten.
Voor actuele informatie kijk op www.wpd.nl

Wagenborg Passagiersdiensten B.V.

Kantoor Lauwersoog

Zeedijk 9 9976 VM Lauwersoog

BMS Watertaxi

Bos Marine Services (BMS) vaart in principe 24 uur per dag, al geldt er wel een duurder tarief tussen 21:00 en 07:00 uur.

Het opstappunt op Lauwersoog is de drijvende steiger naast de overdekte parkeergarage op Lauwersoog. Op Schiermonnikoog stap je op de steiger op de Veer-dam aan boord van de BMS Watertaxi.

Info en boekingen:

tel. 0519 - 34 94 22 of via info@bms-bv.com

In verband met Corona is het op dit moment verplicht een mondkapje te dragen tijdens de overtocht. Deze dienen de passagiers zelf mee te nemen.

Busdienst

Arriva verzorgt de vaste lijndienst op Schiermonnikoog, ook voor groepen. De bussen staan bij aankomst van iedere veer-boot gereed om je naar je vakantieadres te brengen. Bij de buschauffeur kun je speciale eiland-retour-kaarten kopen. Voor groepen is het mogelijk een gezelschapskaart te kopen.

BUSDIENST NAAR DE VEERBOOT	
Halte	Vertrek voor afvaart
Strandhotel, Badweg	40 min.
Lange- en Middenstreek	35 min.
Reeweg en Heerenweg	30 min.

LET OP: ook op Schiermonnikoog hanteert Arriva de landelijke richtlijnen m.b.t het coronavirus.

Arriva

Oosterreeweg 2, 9166 PE Schiermonnikoog

tel. 0519-531360

schiermonnikoog@arriva.nl

REDERIJ WAGENBORG

Je vakantie begint al op Lauwersoog! In ongeveer 45 minuten brengt Wagenborg Passagiersdiensten B.V. je naar het eiland.

De schepen zijn voorzien van alle comfort, en ook voor minder validen goed toegankelijk. Aan boord vind je buffetten waar je terecht kunt voor een vers kopje koffie, broodje, soep of een andere versnapering. Ook is er WiFi aan boord en lees je in deze informatiekrant of op de televisieschermen wat je allemaal kunt verwachten op het eiland.

PRAKTISCH

Bagage

Je mag als passagier of fietser maximaal 30 kilo handbagage aan boord meenemen. In de praktijk houdt dit in dat je zelf je bagage in één keer door de kaartcontrole moet kunnen dragen. Onder handbagage worden uitsluitend koffers, tassen, plun-jezakken en rugzakken verstaan. Kisten, gereedschappen en dergelijke vallen hierbuiten. Je handba-gage kun je na het passeren van de kaartcontrole in de bagagewagens plaatsen. Let op: de bagageruimte is beperkt en kan niet worden gereser-veerd.

TAXI OP HET EILAND

Us Eilaun Taxi

www.useilauntaxi.nl

tel. 0519-531010

Transport

Wil je meer dan 30 kilo bagage meenemen, groepsbagage regelen, of je bagage van thuis tot aan je vakantie-verblijf laten vervoeren? Neem dan contact op met dit eilander trans-portbedrijf:

Ridder en de Vries Transporten

tel. 0519-531851

www.rdvtransport.nl

Taxi Drent

www.taxidrent.nl

tel. 0519-531400

Ode aan de kustverdedigers

Jelle Woudstra, destijds al de dorp-somroeper van Schiermonnikoog, opperde zo’n twintig jaar geleden het idee om een meerpaal te plaat-sen met daarop de hoogste water-standen ooit gemeten op Schier-monnikoog. De gasten van het eiland zouden hierdoor meer gevoel krijgen bij het gebied, de getijden en de unieke plek van deze veerdam.

ROUTE

Per auto

Lauwersoog ligt aan de autoweg N361. Rij je via Leeuwarden, volg dan de route Dokkum/Lauwers-oog. Via Groningen ga je vanaf de ringweg richting Winsum naar Lauwersoog.

Per bus of trein

Reis je met het openbaar vervoer? Raadpleeg dan [ov9292 \(9292.nl\)](http://ov9292.nl).

Parkeren

Schiermonnikoog is een autoluw eiland. Dit betekent dat auto’s, motoren en andere gemotoriseerde voertuigen van bezoekers niet wor-den toegelaten zonder ontheffing van de gemeente Schiermonnikoog. Bij de haven van Lauwersoog, vlak bij de boot, vind je ruime parkeerter-reinen.

Wagenborg Veerbootcafé

Ga ieder kwartaal in gesprek met één van de directieleden van Wagenborg Passagiersdiensten in het informatiecentrum Het Baken. Deel je mening en maak je wensen kenbaar. De koffie staat klaar! Meer info op de website van de VVV.

Wist je dat...

De meeste spinnen pas in de herfst volwassen zijn?

Wanneer je in de winter naar het eiland komt, staat glühwein en snert op de menukaarten! De streken zijn tijdens de kerstvakantie sprookjesachtig versierd met kerstbomen en lichtjes en met een beetje geluk valt er sneeuw, kan er volop gelanglauft worden en van de duinen af worden gesjeesd met een slee. De feestdagen op Schiermonnikoog ademen een sfeer van familie, tradities en gezelligheid! Denk aan het Midwinterfestival, Jellyfish concerten, fakkeloptocht, Bingoavond en zo veel meer.

Kom in de winter vooral ook een heel weekend genieten van topfilms tijdens het Filmfestival Film by the Sea Schiermonnikoog. En boek alvast tijdig je kaarten voor de jaarlijkse voorstelling van de eilander toneelvereniging Sierlikene Meu en het 5-daagse Festival Jong Talent. Klassieke muzikale toptalenten van over de hele wereld komen naar het eiland om concerten te geven en masterclasses te volgen. In maart is het Darts Open Schier toernooi en wordt de Monnikenloop gehouden.

In het voorjaar kruipt iedereen uit zijn of haar winterschuilplaats en komende de activiteiten langzaam weer op gang. Met de Pasen kunnen de kinderen eieren verven en zoeken bij de kinderboerderij en de Pluktuin. Op Koningsdag zorgt vereniging Dorpsbelang ieder jaar voor een feestelijk programma voor jong en oud. Op Schiermonnikoog wordt met zorg en aandacht de 4 mei herdenking georganiseerd. De meimaand is ook drukbezocht vanwege de Hemelvaart, Pinksterdagen en de jaarlijkse Dag van het Nationaal Park. Ga in juni vooral de duinen in, want die zijn in deze maand prachtig roze gekleurd door de orchideeën. De Dag van het Wad vindt altijd plaats in het laatste weekend van juni. Als bezoeker kun je via uiteenlopende evenementen kennis maken met de Waddenzee. Op een manier die misschien wel nieuw is voor jou. Ook vindt in juni het traditionele Muziek- en zangfestival voor zangkoren en muziekverenigingen plaats.

Uitgelicht

Ons eigen Eilander filmfestival

Van 20 tot en met 22 januari 2023 beleeft Film by the Sea editie Schiermonnikoog zijn 3e editie. In dit weekend brengen we in nauwe samenwerking met het vermaarde festival uit Vlissingen een selectie van 10 films die op vielen tijdens de laatste 24e editie. Films als die de Film & Literatuur Award hebben gewonnen of die door het publiek als meest ontroerende film werd ervaren. Zo kan een breed publiek weer genieten van de beste en leukste films uit alle hoeken van de wereld. Hoewel de meeste films nog niet bekend

zijn weten we wel al dat de spraakmakende Britse openingsfilm van Film by the Sea Vlissingen; Good Luck to You, Leo Grande, vertoond gaat worden. In deze komedie speelt Emma Thompson een vrouw van middelbare leeftijd die een sekswerker inhuurt. Good Luck to You, Leo Grande, gedraaid in coronatijd, zou Emma Thompson zomaar eens haar derde Oscar kunnen opleveren. Medio december volgt de hele selectie.

Volg de website van VVV Schiermonnikoog voor meer informatie. Ook de tickets en weekendarrangementen zijn via de VVV site vanaf december te koop. De vorige edities waren snel uitverkocht dus noteer vast in je agenda en wees er op tijd bij. De unieke locatie het eiland en het steeds verrassende programma maken Film by the Sea Schiermonnikoog van de Openingsgala tot en met de slotfilm elk jaar weer tot een feest. We kijken uit naar jouw komst

De hele zomer bruist van de activiteiten. Iedere donderdagavond is er een gezellige avondmarkt, beter bekend als de Strúnmarkt. Het strandleven wordt volop gevierd. Kiteurs en golfsurfers spelen hele dagen met de elementen, er wordt op het strand gevliegerd, je kan blokarten en nog veel meer. De horeca heeft haar terrassen uitgezet en er speelt altijd wel ergens een klein bandje. Wat te denken van Muziek aan de Plas en kleine Jellyfish concerten op verschillende locaties? Doe in de zomer mee aan het Open Tennis Toernooi of laat je lekker vies worden tijdens het sliksleekampioenschap. Mooie afsluiter van de zomer is het jaarlijkse yoga festival.

Het 6-daagse Internationaal Kamermuziekfestival luidt voor velen de herfst in. De eerste herfstkleuren worden in dit jaargetijde zichtbaar op het wad en de kwelders. De grootste drukte van het seizoen glijdt een beetje van iedereen af, er is weer tijd voor elkaar. De Nacht van de Nacht wordt gevierd en waar kan dat beter dan op het donkerste plekje van Nederland? Voor de sportievelingen is er de Devil's Trail: off-road hardlopen door een van de wildste natuurgebieden van Natuurmonumenten. Wil je het iets rustiger aandoen? De hele maand is November Wandelmaand. Kies uit verrassende wandelingen, excursies, lezingen en films en dat 30 dagen lang!

HOOG & LAAG WATER

SEPTEMBER

		HW	LW
1 do	2:25 8:18 14:30 20:44	97 125	-124 -121
2 vr	2:56 8:49 15:08 21:16	95 118	-123 -116
3 za	3:31 9:27 15:51 21:56	93 109	-120 -108
4 zo	4:13 10:15 16:44 22:49	90 97	-111 -95
5 ma	5:10 11:20 17:58	87 86	-97 -80
6 di	0:00 6:32 12:48 19:33	87 84	-88 -77
7 wo	1:31 8:05 14:21 20:59	98 92	-96 -88
8 do	2:53 9:22 15:41 22:10	116 104	-114 -103
9 vr	4:04 10:23 16:49 23:08	133 112	-130 -117
10 za	5:06 11:15 17:44	144	-141
11 zo	5:58 12:02 18:30	148	-144
12 ma	0:42 6:41 12:46 19:10	114 148	-132 -141
13 di	1:23 7:18 13:28 19:44	112 144	-136 -136
14 wo	1:59 7:51 14:06 20:16	109 135	-137 -129
15 do	2:31 8:23 14:41 20:46	104 122	-134 -119
16 vr	3:00 8:55 15:13 21:16	99 107	-126 -107
17 za	3:29 9:30 15:44 21:47	94 92	-113 -93
18 zo	4:04 10:07 16:25 22:24	88 78	-95 -78
19 ma	4:54 10:54 17:30 23:14	81 66	-61
20 di	6:08 12:00 18:53	78 62	-59
21 wo	0:31 7:32 14:02 20:26	83 69	-48 -60
22 do	2:32 8:51 15:13 21:40	96 84	-59 -80
23 vr	3:32 9:50 16:05 22:30	111 96	-78 -99
24 za	4:19 10:35 16:49 23:10	121 104	-94 -113
25 zo	5:01 11:13 17:29 23:47	128 109	-105 -121
26 ma	5:40 11:48 18:07	131	-113 -127
27 di	0:22 6:17 12:22 18:43	110 133	-119 -129
28 wo	0:56 6:52	110	-123

	12:56	133	
	19:16		-128
29	1:26	109	
do	7:25		-125
	13:30	130	
	19:47		-124
30	1:56	108	
vr	7:56		-125
	14:07	125	

OKTOBER

		HW	LW
1 za	2:28 8:29 14:47 20:49	108 116	-122 -110
2 zo	3:06 9:08 15:34 21:30	106 104	-116 -99
3 ma	3:54 9:59 16:34 22:24	102 90	-104 -82
4 di	4:57 11:09 17:56 23:42	97 79	-89 -66
5 wo	6:20 12:44 19:28	97 80	-83
6 do	1:20 7:51 14:15 20:51	108 91	-66 -96

22 za	2:44 9:06 15:20 21:50	-67 109 -94 95
23 zo	3:36 9:56 16:05 22:35	-86 121 -110 106
24 ma	4:21 10:37 16:48 23:14	-100 128 -120 112
25 di	5:03 11:16 17:28 23:51	-110 132 -125 115
26 wo	5:44 11:54 18:07	-117 133 -127
27 do	0:25 6:23 12:32 18:44	116 -122 131 -125
28 vr	0:58 7:01 13:10 19:18	117 127 -121
29 za	1:31 7:38 13:51 19:53	119 -124 120 -115
30 zo	2:08 7:17 13:36 19:31	119 -121 110 -106

15 di	1:54 8:04 14:16 20:07	105 -87 71 -83
16 wo	2:37 8:44 15:11 20:52	98 -77 63 -73
17 do	3:32 9:38 16:26 21:52	92 -69 60 -62
18 vr	4:41 10:48 17:47 23:07	91 -66 65 -58
19 za	6:01 12:10 18:58	96 -75 76
20 zo	0:31 7:09 13:21 19:59	-66 106 -92 89
21 ma	1:40 8:06 14:15 20:51	-83 116 -108 101
22 di	2:35 8:56 15:03 21:36	-98 124 -119 110
23 wo	3:24 9:42 15:49 22:17	-110 128 -124 116

8 do	4:23 10:28 16:37 22:41	-110 114 -105 116
9 vr	5:02 11:03 17:09 23:14	-110 109 -103 121
10 za	5:36 11:37 17:39 23:49	-109 103 -104 123
11 zo	6:09 12:12 18:10	-107 96 -104
12 ma	0:25 6:43 12:47 18:42	121 -104 88 -102
13 di	1:00 7:16 13:23 19:14	117 -98 81 -98
14 wo	1:35 7:49 14:02 19:48	112 -93 74 -94
15 do	2:14 8:25 14:47 20:29	107 -89 69 -89
16 vr	2:59 9:11 15:39 21:20	103 -87 66 -83
17 za	3:49 10:08 16:40 22:22	100 -86 67 -79
18 zo	4:47 11:12 17:53 23:32	100 -89 71 -80
19 ma	5:59 12:20 19:02	102 -96 81
20 di	0:45 7:12 13:25 20:03	-87 108 -107 93
21 wo	1:51 8:15 14:22 20:57	-99 115 -115 105
22 do	2:49 9:13 15:15 21:46	-111 120 -120 115
23 vr	3:44 10:07 16:06 22:32	-119 121 -122 124
24 za	4:39 10:59 16:56 23:17	-125 119 -121 130
25 zo	5:33 11:51 17:45	-129 115 -121
26 ma	0:03 6:27 12:42 18:34	134 -133 108 -120
27 di	0:49 7:17 13:34 19:22	137 -134 101 -119
28 wo	1:38 8:06 14:25 20:11	137 -132 94 -116
29 do	2:29 8:54 15:18 21:01	134 -127 88 -111
30 vr	3:23 9:45 16:12 21:53	128 -119 82 -105
31 za	4:21 10:39 17:09 22:52	120 -110 77 -98

Het Getij

MEER GETIJDENTABELLEN? BEKIJK ONZE SCHIER APP

NOVEMBER

		HW	LW
1 di	2:45	114	
	8:59		-101
	15:35	85	
	21:16		-78
2 wo	3:50	110	
	10:13		-90
	16:54	78	
	22:34		-67
3 do	5:09	109	
	11:36		-89
	18:16	80	
4 vr	0:02		-70
	6:30	116	
	12:55		-101
	19:33	89	
5 za	1:18		-84
	7:43	126	
	14:01		-114
	20:37	99	
6 zo	2:22		-99
	8:43	134	
	14:59		-122
	21:28	106	
7 ma	3:18		-110
	9:32	136	
	15:49		-122
	22:08	110	
8 di	4:07		-115
	10:13	134	
	16:31		-118
	22:41	113	
9 wo	4:48		-116
	10:51	129	
	17:06		-113
	23:11	116	
10 do	5:22		-116
	11:26	123	
	17:35		-109
	23:41	119	
11 vr	5:53		-116
	11:59	114	
	18:03		-107
12 za	0:13	119	
	6:24		-113
	12:31	103	
	18:32		-104
13 zo	0:46	116	
	6:57		-107
	13:03	91	
	19:02		-98
14 ma	1:18	111	
	7:30		-97
	13:36	80	
	19:33		-92

24 do	4:11 10:27 16:33 22:56	-117 129 -125 121
25 vr	4:57 11:12 17:15 23:34	-123 126 -123 125
26 za	5:42 11:57 17:57	-125 121 -120
27 zo	0:13 6:28 12:44 18:39	127 -126 113 -114
28 ma	0:56 7:15 13:34 19:24	129 -123 104 -107
29 di	1:44 8:07 14:30 20:14	129 -117 94 -98
30 wo	2:38 9:04 15:32 21:13	126 -110 85 -89

DECEMBER

		HW	LW
1 do	3:40	122	
	10:06		-103
	16:39	80	
	22:19		-83
2 vr	4:49	119	
	11:13		-101
	17:50	79	
	23:31		-82
3 za	6:02	118	
	12:21		-103
	19:01	84	
4 zo	0:42		-89
	7:13	120	
	13:24		-108
	20:05	91	
5 ma	1:46		-97
	8:16	122	
	14:21		-111
	20:56	98	
6 di	2:44		-104
	9:08	121	
	15:13		-110
	21:38	104	
7 wo	3:37		-108
	9:51	118	
	15:58		-108
	22:11	110	

Heerlijk genieten op Landal Vitamaris

Gratis
opgemaakte
bedden bij
aankomst

- Ca. 1 km van het strand gelegen
- 62 comfortabele appartementen, waarvan 16 luxueus en modern
- Overdekt zwembad met peuterbad*
- Gratis wellnessruimte met sauna's, Turks stoombad en relaxruimte*
- Beauty- en massagesalon*
- Snelbruiner
- Speeltuin, airtrampoline en kinderspeelhoek
- Fun & Entertainment-programma in samenwerking met het Schiermonnikoger recreatieteam (tijdens de Nederlandse schoolvakanties)
- Fietsverhuur
- Gratis busvervoer van haven naar complex en v.v.

Landal Vitamaris
Badweg 53
9166 NE Schiermonnikoog
www.landal.nl/vitamaris

*Alleen toegankelijk voor gasten van Landal Vitamaris.

rescueboat wadden experience

Het wad vanaf het water beleven?

Beleef de getijden van eb en vloed, varend door de geulen van de Waddenzee. Verwonder je over dit Unesco Werelderfgoed en laat je meenemen door de schipper die graag vertelt over dit unieke gebied.

Spot de zeehonden op de zandplaat. Of misschien zie je wel een bruinvis?
Stap op op Lauwersoog of Schiermonnikoog en vaar de zonsondergang tegemoet.

LAUWERSOOG OF SCHIERMONNIKOOG

SCHIERMONNIKOOG (0519) 53 12 33 Opstappen op de veerdam, te boeken bij VVV Schiermonnikoog
www.vvvschiermonnikoog.nl

LAUWERSOOG (0519) 34 94 22 Bij Waddenpaviljoen de Noorman ontvangen wij u om samen in te stappen op de rescueboat. Haven 50, Lauwersoog. Reserveer via: www.lauwersoog.nl